

OSAAVA MAASEUTU 2020 - MTK:N TULEVAISUUSASIAKIRJA

Tämä asiakirja kuvaa sitä tahtotilaa, missä järjestö toivoo maaseudun ja sen elinkeinojen olevan vuonna 2020. Tulevaisuuden suunta on valittu laajassa järjestön sisäisessä keskustelussa.

Sisältö

Saatteeksi

TULEVAISUUSASIAKIRJA ALOITTAÄ JÄRJESTÖN TYÖN KOHTI VUOTTA 2020

1. MAASEUDUN TOIMINTAYMPÄRISTÖ - NYKYTILA
 - 1.1. Maailman tila
 - 1.2. Euroopan unionin kehitys ja politiikat kohti vuotta 2020
 - 1.3. Suomi maailman muutoksessa
 - 1.4. Suomen julkisen sektorin toiminta ja tulevaisuus
 - 1.5. Suomen maaseutuelinkeinot maailman murroksessa

2. MAASEUTU JA ELINKEINOT VUONNA 2020 - TAVOITETILA
 - 2.1. Maaseutu vuonna 2020
 - 2.2. Maaseudun elinkeinot vuonna 2020
 - 2.3. Monipuolinen ja markkinalähtöinen maatalous
 - 2.4. Kannattava metsänomistajuus
 - 2.5. Maaseudun tuotantoon perustuva energiatalous
 - 2.6. Monitoimitilat ja – yritykset

3. POLIITTISEN JA MARKKINAEDUNVALVONNAN TAVOITTEET KOHTI VUOTTA 2020
 - 3.1. Ruoantuotanto ja elintarviketalous
 - 3.2. Metsänomistajuus
 - 3.3. Energiatalous
 - 3.4. Monialainen maaseutuyrittäjyys
 - 3.5. Sosiaaliturva, jatkuvuus ja hyvä johtaminen
 - 3.6. Vuoropuhelu ja kumppanuus yhteiskunnassa
 - 3.7. Kestävä kehitys, ilmastonmuutos ja puhdas ympäristö

Saatteeksi

TULEVAISUUSASIAKIRJA ALOITTAJÄRJESTÖN TYÖN KOHTI VUOTTA 2020

MTK:n toiminnan suuntaaja on MTK:n periaate- ja tavoiteohjelma, joka on liittokokouksen vahvistama asiakirja järjestön tavoitteista. Voimassa oleva MTK:n periaate- ja tavoiteohjelma 2005–2010 on vahvistettu Oulun liittokokouksessa helmikuussa 2005 ja sen välitavoitteiden toteutuminen arvioidaan vuoden 2007 kesäkuun liittokokouksessa.

MTK:n periaate- ja tavoiteohjelma on politiikka-asiakirja, jossa on asetettu yleisiä ja yksityiskohtaisia tavoitteita sekä maatalous-, metsätalous- että maaseutu-yrittäjyysasioille. Lisäksi tavoitteita on asetettu jäsenille yhteisissä asioissa ja järjestön kehittämisessä. Koska osaa tavoitteista ei ole yksilöity tai priorisoitu, ei niiden toteutumista pystytä mittaamaan. Mukana on myös tavoitteita, joiden toteutuminen ei ole mahdollista ohjelman elinaikana.

Suomalaisen maatalouden, metsätalouden ja maaseutuyrittäjyyden toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset ovat sellaisia, että kaikki perinteiset edunvalvonnan keinot eivät enää toimi. Edunvalvontaan tarvitaan uudenlaisia toimintatapoja ja järjestelmällisiä ohjaustyökaluja, jotta järjestön tekemä työ toisi tulosta myös tulevaisuudessa.

Suomen liittyessä Euroopan unioniin maatalouspolitiikan painopiste siirtyi Brysseliin ja Suomelle jäi oikeus täydentää EU:n yhteistä maatalouspolitiikkaa kansallisilla ratkaisulla. Tämän jälkeen Euroopan unioni on laajentunut huomattavasti, jonka vuoksi on syntynyt tarve yhdenmukaistaa EU:n yhteistä maatalouspolitiikkaa edelleen. Vuoden 2013 jälkeen EU:n tavoitteena on yksinkertaistaa maatalouspolitiikkaa ja vähentää edelleen kansallisten erilliskäytäntöjen osuutta.

Samaan aikaan elintarvikkeiden markkinat ovat kansainvälistyneet. Sekä elintarvikkeiden tuonti että vienti ovat lisääntyneet ja suomalaiset elintarvikkeiden jalostusyrietykset ovat laajentaneet markkina-alueitaan Suomen ulkopuolelle. Perinteinen omistajaohjaus ei toimi uudessa tilanteessa, jossa kansainvälistyvät pörssiyritykset toimivat kovassa kilpailussa.

Ilmaston muutoksen hidastaminen on nostettu kaikkien kansakuntien yhteiseksi tavoitteeksi, jonka saavuttamisessa EU on ottanut aktiivisen roolin. Bioenergian tuotanto on nousemassa maaseudun uudeksi mahdollisuudeksi.

Strategiatyö käynnistyy liittokokouksesta

Maaseudun elämään vaikuttavat kaukaa tulevat suuret asiat, joiden hahmottamiseksi ja ymmärtämiseksi järjestössä käynnistettiin Osaava maaseutu 2020 -tulevaisuuskeskustelu. Keskustelun pohjalta on koottu tämä Osaava maaseutu 2020 -tulevaisuusasiakirja, joka esitetään Turun liittokokouksessa kesällä 2007 avauksena tulevalle strategiatyölle.

Osaava maaseutu 2020 -tulevaisuusasiakirja ei korvaa MTK:n periaate- ja tavoiteohjelmaa, vaan sen tarkoitus on suunnata ajatukset tulevaan strategiatyöhön ja halutun tulevaisuuden määrittämiseen. Tavoitteena on rakentaa MTK:lle päästrategiat, joiden avulla haluttu tulevaisuus voidaan yhdessä toteuttaa. Strategiatyön avulla voimme keskittää voimamme oleelliseen ja vaikuttaa jäsentemme kannalta keskeisiin kysymyksiin

yhteiskunnan murrosvaiheessa. Näin toimien MTK on maaseudun vahva etujärjestö edelleen vuonna 2020.

Valmistuttuaan strategia ottaa paikan MTK:n toiminnan suuntaamisessa kohti vuotta 2020. Strategian sisältämien yksilöityjen ja mitattavien tavoitteiden avulla voidaan toimintoja asettaa tärkeys- ja kiireellisyysjärjestykseen ja vaikuttaa asioihin ennakoivasti sekä ottaa käyttöön uudenlaisia edunvalvonnan toimintatapoja.

Keskusjärjestön, liittojen ja yhdistysten muodostaman kokonaisuuden saumaton yhteistyö tarvitsee toimintatapojen kehittämistä ja selkeitä toimenpideohjelmia, jotka syntyvät strategisten tavoitteiden kautta. Järjestön tarkoituksenmukainen rakenne ja työnjako voidaan päättää sen jälkeen, kun tavoitteet ja toimintatapa ovat tiedossa.

1. MAASEUDUN TOIMINTAYMPÄRISTÖ - NYKYTILA

1.1. Maailman tila

Maailmanlaajuisesti on tunnistettavissa kaksi suurta muutosvoimaa, lisääntyvä liikkuvuus ja keskinäinen riippuvuus. Tavarat, raha, pääoma, ihmiset, ideat, kulttuurit ja arvot virtaavat rajojen yli. Maapallon eri osien välinen vuorovaikutus ja yhteistyö lisääntyvät taloudessa, tuotannossa, yhteiskuntakehityksessä, viestinnässä ja ihmisten välisessä toiminnassa. Suuret katastrofit, kuten ydinvoimaonnettomuudet, maailmanlaajuisesti leviävät sairaudet ja vakavat eläintaudit, voivat heilauttaa maailman tilaa. Niitä ei pysty ennakoimaan, mutta ne voivat muuttaa maailman markkinoita. Ilmastonmuutos vaikuttaa kaikkialla maailmassa.

Pellosta, vedestä ja energiasta niukkuutta

Maapallon väkiluku kasvaa nykyisestä noin kuudesta miljardista runsaaseen kahdeksaan miljardiin vuoteen 2030 mennessä. Väestön kasvu on nopeinta kehitysmaissa ja kehittyvissä maissa. Nälkää näkevän väestön osuus maapallolla pysyy YK:n jäsenmaiden pyrkimyksistä huolimatta noin 12–15 prosentissa. Kehittyneissä maissa väestön kasvu hidastuu ja väestö ikääntyy.

Elintarvikkeiden kysyntä kasvaa maailmanlaajuisesti, erityisesti Aasiassa Kiinan ulkopuolisissa maissa ja Afrikan kehitysmaissa. Väestönlisäyksen myötä ruokaa tarvitaan yhä enemmän. Pellosta ja vedestä tulee niukkuutta. Monilla alueilla kaikki viljelykelpoinen maa on jo otettu käyttöön ja makean veden varat ovat vähäiset. Eroosio, yllilaiduntaminen, ryöstöviljely ja luonnonkatastrofit ovat heikentäneet viljelymaat. Ilmastonmuutos lisää kuivuutta ja rajuja sään vaihteluita. Vaikeat katovuodet ovat mahdollisia. Globaalit tuotanto-ongelmat saattavat aiheuttaa laajaa elintarvikepulaa ja taistelua ruuasta. Niukkuus voi ajoittain nostaa ruuan kuluttajahintaa maailmanlaajuisesti.

Uusiutumattomista energiavaroista tulee niukkuutta, niiden saatavuus vaikeutuu ja hinta nousee. Luonnonvarojen ja energian kulutus kasvavat kehittyvissä maissa ja kehitysmaissa jopa talouskasvua nopeammin. Osa ruuan tuottamiseen tarvittavista pelloista käytetään energiaraaka-aineen tuottamiseen.

Maailmanlaajuinen niukkuus vedestä, elintarvikkeista ja energiasta nostaa järjestön jäsenten hallitsemien luonnonvarojen arvoa ja lisää niiden kysyntää. Toisaalta ilmastonmuutoksen arvaamattomat vaikutukset lisäävät maaseutuelinkeinojen riskejä myös Suomessa.

Kestävä metsätalous on merkki vakaasta yhteiskunnasta

Noin kolmannes mantereiden pinta-alasta on metsää. Yli puolet maailman metsistä on Venäjällä, Brasiliassa, Kanadassa, USA:ssa ja Kiinassa. Metsien yksityinen omistus lisääntyy, mutta maailman metsät ovat edelleen pääosin julkisessa omistuksessa (84 %).

Metsien hävittäminen on yksi maailman suurimmista ympäristöongelmista. Syinä ovat väestön kasvu, maankäytön muutokset ja polttopuun keruu. FAO:n arvion mukaan metsien hävittäminen on kuitenkin kääntynyt laskuun. Euroopassa metsäala ja metsien puuvarat

kasvavat. Metsätalouden kestävyys näkyy maissa, joissa talouden tila on hyvä ja yhteiskunnalliset olot tasapainoiset.

Metsien tilan heikentyminen on saanut yhä suuremman huomion maailman metsä- ja ympäristöpolitiikassa. Kansainväliset ympäristösopimukset vaikuttavat kestäväen metsätalouden tavoitteisiin ja metsän tuotteiden markkinoihin. Ne tuovat myös suomalaisille metsänomistajille sekä uusia velvoitteita että mahdollisuuksia.

Maailman metsistä noin kolmannesta käytetään ensisijaisesti puun ja muiden metsien tuotteiden tuottamiseen. Reilu kolmannes maailman metsistä on luonnontilaisia. Kestävästi hoidettujen talousmetsien sekä puuviljelmien merkitys kasvaa teollisuuden raaka-aineena, energian lähteenä ja hiilinieluinä. Maailman pankin arvion mukaan 50 vuoden kuluttua nopeakasvuiset puuviljelmät tuottavat puolet maailman puukuidusta.

Sertifioitujen, monimuotoisten metsien tärkeys kasvaa ilmastonmuutoksen hillinnässä. Hoidetuista metsistä riittää raaka-ainetta metsäteollisuudelle, ekologisesti kestäväen rakentamiseen ja uusiutuvan energian lähteeksi. Metsien muiden tuotteiden sekä ympäristö- ja virkistyspalvelujen kysyntä kasvaa ja tarjoaa mahdollisuuksia monipuoliseen ja kannattavaan metsätalouteen.

Kestävä kehitys selviytymiskeinona

Yhteiskuntien tulevaisuuden perustana on kestävä kehitys sekä luonnonvarojen tehokas ja ilmaston muutosta hillitsevä käyttö. Ratkaisujen pitää olla samanaikaisesti ekologisesti kestäviä, taloudellisesti kannattavia, oikeudenmukaisia ja kulttuurisesti arvokkaita.

Pyrkimys mahdollisimman omavaraiseen elintarvikkeiden ja uusiutuvan energian tuotantoon on ihmisille, ympäristölle ja ilmastolle parasta. Ekologisesti ja eettisesti tuotettujen hyödykkeiden, palveluiden ja elintarvikkeiden kysyntä kasvaa.

Valtiot ovat edelleen tärkeitä toimijoita. Pääosa kansalaisten hyvinvointiin ja osaamiseen liittyvistä asioista päätetään valtioittain. Kansainvälisellä tasolla ratkaistaan kaupan esteiden purkaminen ja ilmastonmuutoksen hillintä. Kansallisvaltiot ovat vahvistamassa rooliaan turvallisuuden ja omavaraisuuden hoitajina, mikä voi johtaa ristiriitoihin ylikansallisten teollisuusyritysten ja kauppaketjujen kanssa. Taloudellinen protektionismi voi lisääntyä. Taistelu luonnonvaroista ja erityisesti energiavaroista, voimistuu.

Kilpailu energiasta nostaa kustannuksia maaseutuelinkeinoissa. Suomessa on kuitenkin runsaasti uusiutuvia luonnonvaroja väestömäärään nähden. Mahdollisimman suuren energia- ja elintarvikeomavaraisuuden rakentaminen lisää maaseutuelinkeinojen tuotteiden kysyntää. Kestävät toimintatavat ovat maaseutuelinkeinojen kilpailuvaltti.

Globalisaatio etenee

Kansainväliset investoinnit kasvavat. Kaupan esteitä maailmanmarkkinoilla poistetaan. Teknologinen kehitys pienentää etäisyyksien vaikutusta. Tieto liikkuu verkoissa kaikkialta kaikkialle, ja tietoa on saatavilla kaikkina vuorokauden hetkinä.

Teollisuustuotantoa siirtyy kehittyneistä maista kehittyviin maihin, joissa työ- ja raaka-ainekustannukset ovat tällä hetkellä edullisia. Maapallon talouskasvun painopisteet ovat

Kaakkois-Aasiassa, Brasiliassa, Venäjällä ja EU:n uusissa jäsenmaissa. Samoille alueille keskittyy suurin osa maailman ostovoimaisimmasta keskiluokasta. Yhdysvallat ja Eurooppa keskittyvät kansainvälisessä työnjaossa tuotannon, teknologian ja palvelualojen suunnitteluun ja kehittämiseen. Teknologinen kehitys vähentää työpaikkoja lähes yhtä paljon kuin teollisen tuotannon siirtyminen kehittyviin maihin.

Globalisaation edetessä teknologinen taso kehittyvissä maissa nousee. Tuotannon suunnitteluun ja teknologian kehittämiseen liittyvät työt liikkuvat alueiden välillä. Kilpailu osaavasta työvoimasta kovenee. Toimivasta monikulttuurisuudesta ja hyvinvointipalveluista tulee tärkeä kilpailutekijä.

Energia- ja kuljetuskustannusten vuoksi teolliset tuotteet valmistetaan entistä lähempänä raaka-ainetta ja kuljetetaan markkinoille pitkälle jalostettuina. Yhtenevien markkinoiden seurauksena teollisen tuotannon kustannukset maailman eri maissa lähestyvät toisiaan. Teollisuuden investoinnit ohjautuvat maihin, joissa on jalostukseen tarvittava osaaminen, vakaat yhteiskunnalliset olot, kestävä raaka-ainepohja ja salliva ympäristölainsäädäntö.

Suomalaisten tuotteiden ja palvelujen markkinat ovat edelleen pääosin kotimaassa, lähimarkkinoilla ja ostovoimaisessa Euroopassa. Kilpailuetuna ovat laatu, turvallisuus ja myönteinen mielikuva. Perusmaatalouden kannattavuus Suomen kaltaisilla äärialueilla tarvitsee yhteiskunnan toimia, jotta huoltovarmuus ja ruokaturvallisuus taataan.

Maaseudun elinkeinot joutuvat kilpailemaan osaavasta työvoimasta. Ikääntyvässä Euroopassa, myös Suomessa, työvoima liikkuu laajasti. Maaseutualueiden palvelujen kehittäminen, hyvät kulku- ja tietoliikenneyhteydet sekä hyväksyvä yhteisö auttavat kilpailussa.

Mielikuvat ohjaavat kuluttajien käyttäytymistä

Tuotteiden ja palvelujen tarjonta on runsasta ja kilpailu kuluttajista kovaa. Menestymiseen tarvitaan entistä enemmän tietoa markkinoiden toiminnasta sekä kuluttajien valinnoista ja toiveista. Todellinen kilpailu kuluttajien ostovoimasta käydään mielikuvilla.

Viestintäteknikka pienentää palvelun tarjoajan ja ostajan välimatkaa. Hyvinvointi- ja elämispalveluiden markkinat kasvavat. Kiihkeärytmisen työelämän vastapainoksi ihmiset kaipaavat hiljaisuutta, puhtautta ja rauhaa. Luonto- ja maaseutumatkailun sekä maalla asumisen kysyntä kasvaa.

Suomessa menestyvistä maaseutuelinkeinoista välittyy kuluttajille hyväksyttävä mielikuva. Markkinoilta haetaan kasvua kiinnostavilla mielikuvilla.

1.2. Euroopan unionin kehitys ja politiikat kohti vuotta 2020

Laajentuminen, kilpailukyky ja ympäristö tärkeitä

Unionin laajentuminen lisää jäsenmaiden välistä kilpailua budjettivarojen käytöstä. Unioni haluaa toteuttaa Lissabonin ja Göteborgin huippukokousten kilpailukyky-, työllisyys- ja ympäristötavoitteita. Käynnissä olevat neuvottelut maailmankaupan vapauttamisesta merkitsevät muutoksia unionin varojen käytössä.

Jotkut EU:n jäsenmaat haluavat pienentää maatalouden rahoitusosuutta unionin budjetissa. Tällainen kehitys ei ole Suomen kaltaisten maiden edun mukaista.

Maaseutuelinkeinoiniin vaikuttavat eniten Euroopan unionin maatalous- ja kauppapolitiikka sekä ympäristöpolitiikka. Unionin rakennepolitiikan kohteena on maaseutualueiden liikenteen, tietoliikenteen, palvelujen, osaamisen, koulutuksen, yrittäjyyden, työllisyyden sekä työssä jaksamisen ja työhyvinvoinnin kehittäminen. Euroopan unionin politiikka vaikuttaa lisäksi Suomessa noudatettavaan ympäristö-, vero-, kilpailu-, elinkeino-, yritystuki-, energia- ja työllisyyspolitiikkaan. Suomen hallitus voi vaikuttaa monella tavalla unionin politiikan sisältöön ja täydentää sitä kansallisilla toimilla silloin, kun politiikkaa ei ole yhdenmukaistettu EU:n sisällä.

Yhteinen maatalouspolitiikka uudistuu

Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan perustavoitteet ovat pysyneet lähes samoina unionin perustamissopimuksesta lähtien vuonna 1957. Maatalouspolitiikan perustavoitteena on varmistaa elintarvikkeiden saatavuus, maataloustuotteiden vakaat markkinat ja kohtuulliset kuluttajahinnat unionin kaikissa osissa. Tavoitteena on lisäksi taata viljelijöille kohtuullinen toimeentulo koko unionin alueella.

Maatalouspolitiikkaa on toteutettu pääosin yhtenäisillä säännöillä koko unionissa. Monissa huippukokouksissa on vahvistettu, että maataloutta on voitava harjoittaa koko unionin alueella. Tällä periaatteella on suuri merkitys Suomelle. Huolestuttavaa suuntausta osoittaa vuonna 2006 sovittu sokerireformi ja sokerin tuotannon keskittäminen EU:n parhaiten tuottaville alueille.

Suomen EU-jäsenyyden aikana unionin maatalouspolitiikkaa on uudistettu kaksi kertaa, vuosina 1999 ja 2003. Uudistusten vaikuttimina ovat olleet unionin laajentuminen ja maailmankaupan vapauttamisneuvottelut sekä EU:n budjetti. Maatalouspolitiikassa painottuvat yhä enemmän unionin kilpailukyky, tulo- ja työllisyysmahdollisuuksien luominen maatalousväestölle, maaseudun elinkeinojen monipuolistaminen ja unionin tasapainoinen kehittäminen. Lisäksi yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteita ovat elintarvikkeiden laatu, eläinten hyvinvointi ja ympäristöasiat. Nämä sopivat yhteen Suomen maatalouden tavoitteiden kanssa ja nousevat lisäarvotavoitteiksi maailmanlaajuisesti.

Unionin rahoittamia maatalouden tukivälineitä ovat tällä hetkellä lähes kokonaan tuotannosta irrotettu tilatuki sekä eräät tuotantoon sidotut tulotuet. Suoria tulotukia täydentävät maaseudun kehittämisasetukseen perustuvat osarahoitteiset tukijärjestelmät, luonnonhaittakorvaukset ja ympäristötuet. Suomella on lisäksi liittymissopimuksensa mukaisesti oikeus rahoittaa maataloutta kansallisesti.

Vuoteen 2020 mennessä valmistellaan vähintään kaksi unionin rahoituskautta, ja lisää maatalouspolitiikan uudistuksia on odotettavissa.

Koko Suomi on tällä hetkellä oikeutettu luonnonhaittakorvaukseen, mutta EU on uudistamassa luonnonhaittakorvauksen määräyksiä. Vuonna 2008 on lisäksi tulossa maatalouspolitiikan ”terveystarkastus”. Tukien irrottamista tuotannosta jatketaan, tuotteiden ostamista EU:n interventiovarastoihin supistetaan ja tuotantokiintiöiden jatko kyseenalaistetaan. EU:n budjetin 2007–2013 välitarkastelu tehdään vuonna 2009. Silloin

on vaarana, että maatalousbudjetin suoria tukia siirretään yhä enemmän maaseudun yleisiin kehittämissohjelmiin.

Kauppapolitiikka takeltelee

Euroopan unioni on ollut hyvin aloitteellinen ja etsinyt kompromisseja maailmankaupan vapauttamisneuvotteluissa. Maataloustuotteilla on ollut merkittävä osa näissä neuvotteluissa. Maailmankaupan Dohan kierroksen neuvottelut keskeytyivät vuonna 2006 erimielisyyteen. Neuvottelujen jatkuminen on epävarmaa. Vientitukien poistuminen kokonaan vuonna 2013 on niin ikään epävarmaa, vaikka neuvotteluissa näin ehdollisesti päätettiin joulukuussa 2005.

Maataloustuotteiden tullien alentaminen, vientitukien poistaminen ja sisäisen tuen rajoitukset ovat suuri haitta Suomen maataloudelle.

Lähentyminen ja alueellinen kilpailukyky korostuvat

Euroopan unionin koheesiopolitiikan *) päätavoitteet ovat kaudella 2007–2013 lähentyminen, alueiden kilpailukyky ja työllisyys sekä alueellinen yhteistyö unionin raja-alueilla. Tavoitteena on luoda uusi perusta eurooppalaiselle solidaarisuudelle. Painopisteenä ovat heikoimmassa asemassa olevat ihmiset ja alueet, jotka halutaan saada mukaan koko Euroopan kilpailukyvyyn vahvistamiseen. Tavoitteissa tunnustetaan epäsuotuisista luonnonoloista kärsivien alueiden tarve saada lisää voimavaroja.

**)Koheesiopolitiikka tarkoittaa sitä, että kaikki EU:n jäsenet hyötyvät unionin talouskasvusta ja että hyödyt jakautuvat tasapuolisesti kaikille.*

Koheesiopolitiikka täydentää maaseudun kehittämiss politiikan toimenpiteitä. Näillä voidaan Suomessa parantaa maaseudun palveluja ja kehittää innovaatioita, tietoyhteiskuntaa, yrittäjyyttä ja ympäristönsuojelua. Koheesiopolitiikan merkitys maaseutualueille kasvaa tulevaisuudessa, myös Suomessa.

Ympäristöpolitiikan rooli voimistuu

Euroopan unionilla ei ole yhteistä metsäpolitiikkaa, mutta unionin ympäristöpolitiikka vaikuttaa vahvasti myös metsätalouteen. Unionissa on hyväksytty tavoite monimuotoisuuden vähenemisen lopettamisesta vuoteen 2010 mennessä. Myös vesien suojelun ja ilmastopolitiikan tavoitteilla on vaikutusta maa- ja metsätalouteen.

Euroopan unionin metsien käyttöön vaikuttavia politiikkoja koordinoidaan EU:n metsätoimintasuunnitelman kautta. Tämä kehitys tukee metsänomistajien tarpeiden mukaista metsien käyttöä.

1.3. Suomi maailman muutoksessa

Suomen kansantalous hyötyy globalisaatiosta. Kysyntä vahvistuu uusilla markkinoilla ja kansainvälinen kauppa lisääntyy. Yksityiset ja julkiset investoinnit tutkimukseen, teknologiaan ja innovaatio toimintaan tukevat menestymistä. Osaamista korostava talousstrategiamme tuottaa tulosta koko kansantalouden tasolla, mutta talouskasvun tulokset jakaantuvat epätasaisesti. Väestön tuloerot kasvavat. Työpaikkoja ja väestöä

menettävät alueet eivät välttämättä pääse kasvuun mukaan.

Suomi on vauras maa. Kasvava hyvinvointi ja kansainvälistyminen luovat kysyntää monipuolisille maaseudun tuotteille ja palveluille. Suomalaiselle ruokakulttuurille, korkealaatuisille turkistuotteille, maaseudun matkailu-, asumis-, luonto- ja elämyspalveluille, kotimaiselle energialle, ekologiselle puurakentamiselle sekä uuden sukupolven puu- ja paperituotteille on ostovoimaisia asiakkaita.

Uusiutumattomien energiavarojen ehtyminen lisää Suomessakin uusiutuvan energian käyttöä. Energialähteet ovat Suomen maaseudulla. Niiden monipuolinen hyödyntäminen on ekologisesti ja taloudellisesti kestävää.

Taloukasvu on vahvaa

Taloukasvu on viimeisten kymmenen vuoden aikana ollut vahvaa. Suomi on maailman kärkijoukossa vertailtaessa bruttokansantuotteeseen suhteutettuja tutkimus- ja kehityspanoksia. Suomi on menestynyt innovaatiotoimintaa ja kilpailukykyä mittaavissa kansainvälisissä vertailuissa. Maamme julkinen ja tasa-arvoinen peruskoulutus on arvioitu maailman parhaaksi.

Suomen talouden pitkän tähtäimen menestys perustuu tulevaisuudessakin tutkimukseen, tuotekehitykseen, innovaatiotoimintaan ja koulutukseen. Suomen vahvuuksia ovat lisäksi kattavat julkiset peruspalvelut, toimiva ja järjestäytynyt yhteiskunta, vakaat poliittiset olot ja hyvin hoidettu ympäristö.

Väestö lisääntyy, keskittyy ja ikääntyy

Suomen väestö lisääntyy eliniän pidentymisen ja korkeatasoisen terveydenhuollon ansiosta. Väkiluvun kasvuun vaikuttaa lisääntyvä maahanmuuttajien määrä. Maan sisäinen muuttoliike suuntautuu pääosin kasvukeskuksiin. Maakuntien kasvukeskuksissa väestö kasvaa, mutta vähenee haja-asutusalueilla. Keskimääräistä nopeampaa kasvu on Etelä-Suomen maakunnissa. Maaseutualueet ovat menettäneet väestöä. Viime vuosina muuttoliikkeen suunta kaupungeista maaseututaajamiin on voimistunut.

Suomessa väestön ikääntyminen on kansainvälisesti verrattuna nopeaa. Vuonna 2020 joka neljäs suomalainen on 65-vuotias tai vanhempi. Työikäisten väestöosuus kääntyy selvään laskuun 2010-luvun alussa. Maaseudulla väestön ikääntyminen näkyy keskimääräistä aikaisemmin, koska nuorten muutto suuntautuu kasvukeskuksiin.

Väestön ikääntymisellä on sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia. Julkiset menot kasvavat ja kansantalouden kasvuedellytykset heikkenevät. Ikääntyminen tuo kansalaisille mahdollisuuden nauttia pidentyneestä ja terveemmästä elämästä.

Työllisyys paranee

Maailman talouden kasvu tukee vientitoimialojen kysyntää ja kehitystä. Maaseutuelinkeinoista erityisesti turkistalous ja metsäteollisuus hyötyvät vientikysynnästä.

Suomen työttömyys on vähentynyt, vaikka osa teollisuuden työpaikoista on poistunut tai siirtynyt kehittyviin maihin. Korkeaan teknologiseen osaamiseen ja teknologian

soveltamiseen perustuvat toimialat ja palvelut ovat lisänneet suhteellisesti eniten työpaikkojen määrää. Pienten ja keskisuurten yritysten kasvulla luodaan korvaavia ja uusia työpaikkoja. Kotimaisia tuotantopanoksia jalostavien yritysten työllistävyyydestä huolehtiminen on tärkeää. Palvelusektorin kehittyminen vahvistaa työllisyyden kasvuedellytyksiä.

Maaseudulla on mahdollisuuksia käyttämättä

Maaseutualueiden, -ympäristöjen ja -elinkeinojen mahdollisuuksia ei ole täysin hyödynnetty Suomen menestyksen moottoreina. Maaseutuelinkeinojen tutkimus- ja tuotekehitysvarat ovat jääneet muita elinkeinoja ja toimialoja jälkeen. Pohjoisen maatalouden ja elintarviketurvallisuuden osaamista ei ole hyödynnetty vientikelpoisena tuotteena eikä vientituotteiden markkinoinnissa. Metsän ja sen raaka-aineiden lukuisat käyttömuodot ja palvelut edellyttävät tutkimusta ja kehittämistä. Maaseudun vajaatehoiset tieto- ja viestintäverkot vaikeuttavat ihmisten ja yritysten pääsyä tiedon lähteille ja kasvaville maailmanlaajuisille markkinoille.

Hyvän ympäristön ja ravitsemuksen mallimaaksi

Globaalit ja kotimaiset pyrkimykset kestäväan kehitykseen ja energiaomavaraisuuteen parantavat maaseutualueiden ja -elinkeinojen kilpailuasemaa. Suomella on mahdollisuuksia kehittyä kilpailukykyiseksi hyvän ravitsemuksen, asumisen ja ympäristön mallimaaksi. Ihmisille tarjotaan miellyttäviä, hoidettuja arkiympäristöjä ja niihin liittyviä ympäristöpalveluja sekä nykyaikaisia ympäristöteknologisia ratkaisuja. Suomesta voi tulla maaseudulla asumisen mallimaa. Suomen houkuttelevuuden ja kilpailukyyn kannalta on tärkeää, että kulttuuri- ja elämyspalveluja on tarjolla myös maaseudulla.

Suomi hyötyy maaseutuelinkeinoista

Suomen maaseutuelinkeinot tuottavat verotuloja ja työllistävät kerrannaisvaikutuksineen lähes 500 000 ihmistä. Kehittyvien maaseutuelinkeinojen avulla Suomi pysyy asuttuna. Maaseudun ympäristön ja maiseman säilyminen on maaseutuelinkeinojen varassa.

Suomessa on laaja yksimielisyys huoltovarmuudesta. Kotimaisia elintarvikkeita halutaan kaikissa olosuhteissa. Huoltovarmuutta rahoitetaan osittain julkisilla varoilla. Elintarviketuotannon rahoittamisella saadaan kansantalouteen takaisin osa Euroopan unionin jäsenmaksuvaroista.

Metsien tuotanto koskettaa kaikkia suomalaisia rakentamisen, paperituotteiden, energian ja monien muiden metsästä jalostettujen tuotteiden kautta. Hyvin hoidetuilla metsillä ja metsien ympäristöpalveluilla hillitään ilmastonmuutosta ja saadaan tuloja kansantalouteen.

Suomalaiset saavat nauttia maaseudun hoidetusta ympäristöstä. Maanomistajat varjelevat metsien hyvää kuntoa ja luonnon monimuotoisuutta. Uusiutuvat energiavarat tukevat maan kilpailukykyä ja houkuttelevuutta yritysten sijaintimaana.

1.4. Suomen julkisen sektorin toiminta ja tulevaisuus

Erinomaisesta talouskasvusta ja vahvasta tulevaisuuden uskosta huolimatta verovaroin toimivan julkisen sektorin keventäminen on voimistuva poliittinen kehityssuunta.

Samanaikaisesti verotuksen keventämistä pidetään kilpailukeinona elinkeinotoiminnan edistämiseksi ja taistelussa osaavasta työvoimasta. Verotulojen kartuttamiseksi tarvitaan kilpailukykyistä ja tuotantoon kasvattavaa yksityistä sektoria. Myös monipuolisen maaseutuyrittäjyyden merkitys kasvaa.

Kuntakoko kasvaa ja kuntien yhteistyö lisääntyy

Kuntien huonontunut talous merkitsee yhä laajempaa yhteistyötä kuntien välillä. Valtio edistää kuntaliitoksia. Kuntien määrä vähenee. Maakunnalliset liitot ovat Suomen aluekehitysviranomaisia ja alueensa kuntien yhteistyöelimiä. Maakuntien liittojen asema vahvistuu ja toimivalta laajenee todennäköisesti vuoteen 2020 mennessä.

Maakunnan liitossa valmistellaan maankäyttöä suuntaava maakuntakaava, jossa määritellään pitkälti maakuntien luonnonvarojen tuleva käyttö. Liitot ovat myös Euroopan unionin rakennepoliittikan toimijoita ja päättävät rakennepoliittisten rahojen käytöstä. Siksi maakuntien liitoilla on suuri merkitys maaseutuelinkeinojen tulevaisuudelle.

Palvelurakenne muuttuu

Suomi on toistaiseksi kyennyt huolehtimaan julkisilla varoilla väestön peruspalveluista. Väestön ikääntyminen, työikäisen väestön väheneminen, maaseutukuntien väestökato ja kuntatalouden heikkeneminen vaativat hyvinvointipalveluiden uudelleen järjestämistä. Kunta- ja palvelurakennetta uudistetaan ja tehostetaan. Palveluita tuottavat tulevaisuudessa entistä enemmän myös yksityiset yritykset ja järjestöt. Maaseudun perinteinen tapa huolehtia lähimmäisistä ja toimia yhteisöissä on hyvä pohja kehittää palveluja. Palvelut työllistävät erityisesti naisia, joiden työpaikat muutoin ovat vähennemässä.

Tulevaisuudessa aktiiviväestön on otettava nykyistä suurempi vastuu omasta toimeentulostaan ja hyvinvoinnistaan. Tulonsiirtojen painopiste on lapsissa, vanhuksissa ja syrjäisten alueiden asukkaissa.

Koko maassa toimiva hyvä hallinto, sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja kattava oikeusturva ovat maalle tärkeä kilpailuvälittö ja niiden toimivuudesta on huolehdittava myös kuntarakenteen uudistuksessa.

Osaaminen on menestyksen tae

Suomen menestymisen tae on vahva osaaminen. Koulutuksen merkitys korostuu. Julkisen rahoituksen tarve tutkimukseen ja tuotekehitykseen kasvaa vuoteen 2020 mentäessä.

Suomalaisen metsäsektorin huipputason tutkimus- ja kehitystoiminta pitää maamme metsätalouden ja metsäteollisuuden kehityksen eturintamassa ja luo uusia metsiin liittyviä elinkeinoja. Metsäalan menestymistä auttaa valtion tutkimusstrategia, jossa korostetaan luonnonvaraelinkeinojen ja metsien uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämistä.

Kehittyvä maatalous tarvitsee julkisesti rahoitettua koulutusta, tutkimusta, tuotekehitystä ja neuvontaa. Elintarvikealan tuotekehitys luo pohjan terveysvaikutteisten ja muiden pitkälle

jalostettujen tuotteiden viennille. Bioteknologian ja ympäristöosaamisen laaja soveltaminen kytkeytyy osaksi kehittyvää maa- ja metsätaloutta.

Monialaistuvat maatilat ja yritykset tarvitsevat laajaa yrittäjyysosaamista, tuotekehitys- ja markkinointitukea ja neuvontaa.

Kehittyvät maaseutuelinkeinot tarvitsevat monipuolista työvoimaa. Osaavan työvoiman saaminen tulevaisuuden töihin maaseudulle on suuri koulutuksellinen haaste. Osaavaa työvoimaa on haettava myös ulkomailta.

Maaseudun elinkeinot tarvitsevat kaikkien puolueiden tuen

Maaseutuyritysten ja maatilojen sekä metsätalouden kilpailukyvyyn vahvistaminen edellyttää julkista kehitys-, investointi- ja riskirahoitusta. Sillä tasoitetaan pysyvää luonnonhaittaa suhteessa paremmissa oloissa toimiviin EU:n alueisiin.

Vuoteen 2020 mennessä Suomessa on vähintään neljät eduskunta- ja kunnallisvaalit ja kahdet presidentinvaalit. Eduskuntavaalien jälkeen nimitettävien hallitusten ohjelmissa ratkaistaan julkisen rahoituksen määrä ja kohdentuminen maaseudulle ja sen elinkeinoille. Maanviljelijöiden, metsänomistajien ja maaseutuyrittäjien toimeentulo ja elinkeinon tulevaisuus on kaikkien poliittisten puolueiden asia.

1.5. Suomen maaseutuelinkeinot maailman murroksessa

Metsätalous kilpailee maailman markkinoilla

Metsäsektorin menestyksen perustana on kestävä ja kannattava perhemetsätalous. Suomessa on 920 000 metsänomistajaa. Heidän toimintansa luo pohjan koko metsäsektorille, joka työllistää koko Suomessa yli 90 000 ihmistä. Perhemetsätalous tuottaa pääosan metsäteollisuutemme puuraaka-aineesta. Suomalainen perhemetsätalous on kansainvälisesti arvostettua ja vastaa asiakkaiden odotuksia hyvästä metsänhoidosta. Metsänomistajat ovat onnistuneet yhdistämään tehokkaan puuntuotannon, metsien suojelun ja virkistyskäytön. Lähes kaikki maamme metsät on sertifioitu kansainväliset kriteerit täyttävän järjestelmän (PEFC) mukaan. Suomen hyvin hoidetut, terveet ja monimuotoiset metsät hillitsevät ilmaston muutosta.

Metsäteollisuutemme on hyötynyt avoimista maailman markkinoista jo pitkään ja kehittää muun metsäalan kanssa tulevaisuutta maailman johtavana metsäsektorina. Missään muualla ei ole yhtä vahvaa ja monipuolista metsäosaamista pystytty kehittämään sektorin yhteiseksi menestykseksi. Kaikesta huolimatta metsätalouden kannattavuus on viime vuosina heikentynyt.

Metsäteollisuutemme päämarkkinat säilyvät Euroopassa, vaikka kysynnän kasvu lienee voimakkainta Aasiassa. Latalaisen Amerikan nopeakasvuisten puuplantaasien raaka-aine kilpailee suomalaisen puun kanssa.

Suomen lähialueilla metsäteollisuuden tuotanto lisääntyy erityisesti Venäjällä. Maailmanlaajuisesti metsäteollisuustuotteiden kysyntä saattaa kasvaa tarjontaa voimakkaammin. Tällöin suomalaisen metsäsektorin tuotannolle riittää kysyntää ja puun

hinta nousee. Tämä edellyttää metsäteollisuudelta panostusta tuotekehitykseen sekä entistä pidemmälle jalostettuihin tuotteisiin.

Metsäteollisuutemme raaka-aine kasvaa Suomen maaseudulla, pääosin yksityisten metsänomistajien metsissä. Monipuolisen kysynnän ansiosta metsää voidaan tulevaisuudessa kasvattaa kannattavasti. Kannattava metsätalous on koko metsäsektorin peruspilari ja rakentaa maaseudun elinvoimaa. Metsätalous tuo maaseudulle merkittäviä tuloja ja ylläpitää osaltaan tiestöä ja palveluja.

Maatalous vahvistaa kilpailukykyään

Euroopan unionin jäsenyys, maailmankaupan vapautuminen ja kansainvälisen kilpailun kiristyminen koettelevat Suomen maataloutta. Sopeutuminen unionin yhteiseen maatalouspolitiikkaan, sen markkinajärjestelmiin ja maatalouden tuottavuusvaatimuksiin muuttaa maatalouden rakennetta ja toimintaa. Maatilojen lukumäärä on vähentynyt kolmanneksella kymmenessä vuodessa ja tilakoko on kasvanut. Kotieläintilojen osuus on vähentynyt ja kasvinviljelytilojen osuus kasvanut. Maatilojen keskikoko ja kotieläintilojen yksikkökoko ovat edelleen pieniä eurooppalaisiin tiloihin verrattuna. Maatilat ovat edelleen pääosin perheviljelmiä.

Viljelijäperheet vastaavat tuottavuusvaatimuksiin investoimalla suurempiin ja tehokkaasti toimiviin tuotantoyksiköihin. Viljelyksessä oleva peltoala on lisääntynyt ja maataloustuotannon määrät ovat pysyneet ennallaan. Maatalousyrittäjät tekevät työtä jaksamisen ääri rajoilla ja tarvitsevat osaavaa työvoimaa.

Maatalouden kannattavuus on heikentynyt ja viljelijöiden tulot ovat vähentyneet EU-jäsenyyden aikana. Viljelijälle jäävä osuus elintarvikkeen kuluttajahinnasta on pienentynyt. Suomen maataloustuotteiden markkinahinnat ovat pääosin alhaisemmat kuin muualla Euroopassa. Tuotantokustannukset ovat Suomen luonnonoloista ja tiukoista tuotantokriteereistä johtuen muuta maailmaa korkeammat. Myös tuottavuudessa ja kustannusten hallinnassa on vielä parantamisen varaa.

Suomen viljelijöiden epäedullista taloudellista asemaa huonontaa se, että unionin kokonaan maksama CAP-tilatuki on vain noin puolet Keski-Euroopan tukeen verrattuna. Markkinatalous toimii yksipuolisesti ostajan hyödyksi. Viljelijöiltä puuttuu vientikanavia parhaiten maksaville markkinoille.

Viljelijäperheet ovat osanneet ja jaksaneet sopeutua kansainvälistyvien markkinoiden ja kuluttajien vaatimuksiin. Olemme valinneet tiukat ympäristö- ja laatuvaatimukset kilpailukeinoksemme. Suomalaiset viljelijät hoitavat maatalouden ympäristöasiat ja kotieläimet hyvin ja maataloilla tuotetaan turvallista ja korkealaatuista ruokaa. Elintarvike turvallisuus onkin meillä maailman huippua. Suomalaiset kuluttajat arvostavat ja haluavat kotimaista ruokaa ja saavat sen kohtuuhintaan. Laatu ja turvallisuus lisäävät maatalouden kustannuksia, joita maatalous ei vielä saa kilpailluilta markkinoilta takaisin.

Huoltovarmuus on tärkeä yhteiskunnallinen hyvinvointi- ja turvallisuustehtävä. Elintarvikeketjun lähes 300 000 työpaikkaa tiloilla, jalostuksessa, tilojen tarvitsemisissä palveluissa, kaupassa, kuljetuksessa ja tuotantopanosteollisuudessa ovat riippuvaisia kotimaisesta maataloustuotannosta. Menestyvät maatilat ovat elintarvikehuollon, ketjun

työpaikkojen ja maaseutualueiden elinvoiman ja turvallisuuden kivijalkoja. Menestyvä maatalo auttaa viljelijöitä jaksamaan ja antaa heille toimeentulon.

Elintarvikealan yritysten tuotekehitys ja uusien markkinoiden valloittaminen Suomen lähialueilla monipuolistavat maataloustuotteiden kysyntää. Suomen elintarvikehuolto ja lähialueiden kasvavat markkinat edellyttävät vähintään nykytasosta maataloustuotannon määrää Suomessa.

Monialaiset maaseutuyritykset lisääntyvät

Maaseudun rakennemuutos näkyy monialaisten maatilojen ja maaseutuyritysten lisääntymisenä. Joka kolmannella maatilalla on monialaista yritystoimintaa. Maaseutuyrittäjät ovat moniosajia ja rohkeita uudistujia. He pitävät osaltaan koko maan asuttuna ja huolehtivat kansalaisten palveluista syrjäisilläkin alueilla. Maaseutu on kansan- ja maailmantaloudessa monella tavalla turvallinen ja kustannustehokas paikka yrityksille. Maaseutuyritykset kierrättävät pääomia lähialueellaan ja tukevat paikallis- ja aluetaloutta.

Koneurakointi on yleisin maaseutuyrittäjyyden muoto. Energiayrittäjyydestä ja hoivapalveluista odotetaan kasvualoja. Hevostalous ammattimaistuu, monipuolistuu ja kansainvälistyy. Maa- ja metsätalouden tuotteita hyödyntämään ja jalostamaan voi edelleenkin syntyä tuhansia uusia yrityksiä. Kuluttajat haluavat monipuolista ja vaihtelevaa ruokaa, kuten pienten yritysten lähes käsityönä tehtyjä tuotteita. Pienet ruokayritykset palvelevat joustavasti myös ravintola- ja matkailuyrityksiä sekä julkista ja yksityistä ruokahuoltoa.

Hyvinvointi-, elämys-, luonto-, maaseutumatkailu- ja ympäristöpalveluissa ja kiinteistöjen huollossa sekä metsästyksessä on käyttämättömiä mahdollisuuksia. Puun käyttö rakentamisessa ja sisustamisessa on monen tulevan yrityksen liikeidea. Kasvatavat maatilat samoin kuin palveluitaan ulkoistavat kunnat tarvitset yhä enemmän urakointipalveluita.

2. MAASEUTU JA ELINKEINOT VUONNA 2020 - TAVOITETILA

2.1 Maaseutu vuonna 2020

Maaseutu vuonna 2020 on osaava, monikulttuurinen, ikä- ja elinkeinorakenteeltaan monipuolinen ja tasa-arvoinen. Maaseudun voimavarat hyödynnetään hyvinvoinnin, talouskasvun, yritysten kannattavuuden, ihmisten toimeentulon ja kilpailukyvyyn kehittämiseksi. Elinikäinen oppiminen on osa maaseudun ihmisten arkea. Opiskelua tuetaan joustavilla järjestelmillä.

Maaseudun elinkeinoissa sosiaaliturva on järjestetty tasavertaisesti muuhun yhteiskuntaan verrattuna. Työttömyys-, toimeentulo- ja eläketurva ovat järjestyksessä. Työterveyshuoltoon on löydetty tyydyttävät ratkaisut. Työssä jaksamista helpotetaan lomitus- ja kuntoutuspalveluilla. Terveystenhoito- ja sosiaalipalvelut on järjestetty parhaalla mahdollisella tavalla.

Maaseudulla on hyvä elää ja harjoittaa monimuotoisia elinkeinoja. Maatalous on kannattavaa yritystoimintaa, joka tuottaa laadukasta ruokaa ja uusiutuvaa energiaa. Metsän kasvatusta palkitaan puunmyyntituloilla. Metsän tuotteiden jalostuksessa on monimuotoista yritystoimintaa. Maaseudulle on syntynyt ja hakeutunut monia teollisuuden

ja palvelualojen yrityksiä. Sinne on vuoteen 2020 mennessä luotu tuhansia uusia yrityksiä ja työpaikkoja. Maaseudulta voi ostaa korkeatasoisia tuotteita, palveluita ja elämyksiä. Asukkaiden saatavilla on monipuoliset kaupan palvelut.

Maaseudulle on helppo päästä virtuaalisesti ja fyysisesti. Liikenneverkosto pidetään kunnossa. Tietoliikenneverkosto on kaikkien käytettävissä. Maaseudun tarjonta on näyttävästi esillä ja helposti ostettavissa verkoissa. Logistiikka ja ihmisten kulkeminen hoidetaan tehokkailla, ympäristöä ja ilmastoa mahdollisimman vähän kuormittavilla liikennejärjestelyillä ja -välineillä. Suomeen on rakennettu alueellisesti kattavat, nopeat ja nykyaikaiset liikenneyhteydet. Liikenne käyttää mahdollisuuksien mukaan kotimaista bioenergiaa.

2.2 Maaseudun elinkeinot vuonna 2020

Perheyrityksyyden toimii maaseudun elinkeinoissa. Osa maaseudun nykyisistä elinkeinoista menettää merkitystään, mutta samalla maaseudulle syntyy uusia tai vahvistuvia elinkeinoja. Yleinen kehitys ja markkinat sanelevat osaltaan sen, miten maaseudulla eletään ja millaisia elinkeinoja harjoitetaan.

Maaseudun elinkeinojen harjoittajat vaikuttavat markkinoihin herättämällä kysyntää ja kiinnostusta tuotekehityksen ja markkinoinnin avulla. Maaseudun hyvä maine ja tunnettuus helpottavat markkinointia. Maatiloilla, metsillä ja monitoimitiloilla on suuri merkitys maaseudun maineen ja mielikuvan rakentajina.

2.3 Monipuolinen ja markkinalähtöinen maatalous

Vuonna 2020 maatalous on kannattavaa liiketoimintaa, ammattimaista ruuan ja energian tuotantoa. Tuottavuutta on edelleen parannettu kehittämällä tuotanto-oloja, työtapoja ja – menetelmiä, hyödyntämällä tekniikkaa sekä parantamalla hankinta- ja myyntitaitoja. Elintarvikeketjun yhteistoiminnalla on saatu kustannukset hallintaan. Maataloustuotteiden hinnat elintarvikeketjussa seuraavat kustannuskehitystä. Elinkeinoon riippuvuus tukipolitiikasta on vähentynyt.

Kotimaisuusmerkeillä (Joutsenlippu, Kotimaisten kasvien sirkkalehti, avainlippu jne.) on vahva rooli markkinoinnissa. Ne tunnetaan hyvin ja niihin liittyy myönteisiä mielikuvia laadusta ja luotettavuudesta. Koko elintarvikesektori alkutuotannosta kauppaan ja kuluttajiin kokee kotimaisuusmerkit tärkeiksi ja etsii niille yhteistyössä jatkuvasti uutta kiinnostavaa sisältöä ja markkinointitapoja. Kotimaisuusmerkit vahvistavat tuotebrändeja.

Maitotalous

Vuonna 2020 kotimaiselle maidolle on kysyntää ja kuluttajat haluavat maidon edelleen tuoreena kylmäketjusta. Joutsenlippu ohjaa kuluttajien valintaa kotimaisiin maitovalmisteisiin brandien kilpailussa. Maidon käyttö ruokajuomana säilyy ja suosiossa ovat erilaiset terveystuotteet aamiaisella, välipalaksi ja iltapalaksi. Juustojen ja hapantaitojen suosio kasvaa. Lasten ja nuorten maidonkulutus on runsasta koulujen maito- ja välipala-automaattien ansiosta. Painonhallintaa edistävien ja terveystuotteiden tuotteen kysyntä kasvaa edelleen. Maidon rasvan aromit käytetään elintarvikkeissa, mutta valtaosa rasvasta hyödynnetään energiaksi tai muiden prosessien raaka-aineeksi, mikä parantaa maitoketjun kannattavuutta.

Maidontuotanto nauttii kuluttajien luottamusta. Edelleen noin 80 prosenttia kulutetuista maitovalmisteista on kotimaisia. Maitoketjun työllistävyys, aluetaloudellinen merkitys, monivaikutteisuus sekä huoltovarmuuden turvaaminen koetaan tärkeiksi. Kansallinen päätöksenteko edistää kotimaisen maitoketjun kilpailukykyä ja menestystä.

EU:n markkinajärjestelmä kannustaa tuottamaan Euroopan puhtainta maitoa. Kotimaan markkinoilla hyvälaatuisista maitovalmisteista maksetaan tuotantoketjun kannattavuuden takaava hinta. Markkinoilta saatujen tulojen osuus on selvästi suurempi kuin unionin maatalouspolitiikan mukaiset tuet.

Meijerit tekevät pohjoismaista yhteistyötä vallatessaan lähialueen vientimarkkinoita pohjoisen puhtaille, terveystuotteisille maitovalmisteille ja pitkälle jalostetuille erityismaitovalmisteille.

Valtaosa kulutetusta maidosta tuotetaan erikokoisilla erikoistuneilla maitotiloilla kiinteänä osana meijerin laatuketjua. Osa maitotiloista on erikoistunut luomutuotantoon. Maitotilat helpottavat työmääräänsä ja huolehtivat eläinten hyvinvoinnista ajanmukaisella tekniikalla ja ulkoistamalla tarpeen mukaan tilan töitä lähiseudun yrittäjille. Toimiva lomitusjärjestelmä ja ammattitaitoinen palkattu työvoima auttavat sitovassa työssä jaksamista.

Erikoistuneiden maitotilojen lisäksi maaseudulla on monitoimitiloja, joiden yhtenä tulolähteenä on maidontuotanto. Ne ovat suosittuja esittely-, opetus- ja leirikoulutiloina sekä osana maaseutumatkailun verkostoa. Osa tiloista on erikoistunut maatiaiskarjan kasvatukseen. Lähimaidolle ovat kehittyneet omat paikalliset tai alueelliset markkinat. Tilojen tulot koostuvat maidon myynnin ohella sen jalostuksesta maatilatuotteiksi, maisemanhoitokorvauksista, tilavierailumaksuista ja muista matkailutuloista.

Vuohitilojen päätuote on maito ja siitä jalostetut persoonalliset juustot. Vuohenjuustot myydään tilaan ja paikkakuntaan liitettynä brandeina halleissa, maatilamyymälöissä, herkkumyymälöissä, markettien palvelupisteissä ja ravintoloissa. Joutsenmerkki tukee vuohitilojen tuotteiden markkinointia.

Lihatalous

Vuonna 2020 suomalaisen naudan- ja sianlihan kysyntä on kohdallaan ja tuotanto myydään hyvään hintaan. Suomalaiset luottavat kotimaiseen lihaan. Vähintään 80 prosenttia naudan- ja sianlihan kulutuksesta katetaan kotimaisella tuotannolla.

Tuotantoeläinten hyvä hoito, tutkitut ruokintamenetelmät, tiukka salmonellavalvonta ja eläintautien kurissapito rakentavat kuvaa lihan turvallisuudesta ja hyväksyttävyydestä. Joutsenlippu ohjaa kuluttajien valintaa brandien kilpailussa.

Lihalle on luotu rotuun, kasvatuspaikkaan ja -tapaan liittyviä laatubrandejä. Kaupan ketjut kilpailevat brandien saannista valikoimiinsa. Lihatilojen tuloista suurin osa tulee markkinatuotoista.

Pääosa naudanlihasta tuotetaan erikoistuneilla tiloilla joko emolehmätuotantona tai nautakasvattamoissa. Eläinten hyvä hoito, parhaan kasvun tuova ruokinta ja työtä

helpottava tekniikka takaavat tuottavuutta. Ympäristöpolitiikka suosii emolehmätuotantoa, koska sen avulla hoidetaan biotoopeiltaan ja maisemaltaan arvokkaita laidun- ja hakamaita. Tarvittava nurmiala lisää kasvipeitteisyyttä. Osa tiloista yhdistää naudanlihantuotannon maisemanhoitoon, turismiin ja tilamyyntiin. Ne saattavat laiduntaa myös erikoisnautoja kuten ylämaan karjaa, biisoneita ja puhveleita.

Pääosa sikaloista toimii teurastamojen laatujärjestelmän kiinteänä osana. Tuottavuutta kehitettäessä on erityisesti kiinnitetty huomiota eläinten hyvinvointiin ja ympäristön suojeluun. Jalostuksen ja hyvien olosuhteiden ansiosta kotimainen porsastuotanto on tehokasta ja täyttää lihasikaloiden kysynnän tarpeet. Perustuotannon lisäksi on sikaloita, joissa kasvatetaan ”onnellisia kotiporsaita” tai luomuporsaita. Niiden lihaa myydään maatilamyymälöissä, halleissa, markettien palvelumyynnissä ja ravintoloissa.

Suomalaiset elintarvikeyritykset ovat vallanneet pohjoismaisen tuotekehitys- ja markkinointiyhteistyön avulla lisää markkinoita lähialueilta laadukkailla valmisruuilla, makkaroilla ja puolivalmisteilla. Teurastamot tekevät tiivistä yhteistyötä ravintoloiden ja laitoskeittiöiden kanssa niiden ruoanvalmistusohjeisiin sopivien lajitelmien ja valmisteiden toimittamiseksi.

Lampaanlihan kysyntä kasvaa ja saatavuus paranee. Vuoteen 2020 mennessä yli puolet kulutuksesta katetaan kotimaisella karitsan- ja lampaanlihalla. Kotimaiselle karitsan- ja lampaanlihalle on kehitetty rotuun, kasvatustapaan tai tilaan liittyviä brandeja. Joutsenlippu vahvistaa brandien luotettavuutta ja alkuperää ja erottaa laatu lihan halpatuonista.. Lampaanlihaa ja jalosteita on kaupakettujen valikoimissa, markettien palvelupisteissä, erikoistuneissa liha- ja herkkumyymälöissä ja halleissa. Karitsanlihan hinta on hyvää eurooppalaista tasoa.

Valtaosa lampaanlihasta tuotetaan ammattimaisesti toimivilla erikoistuneilla lammastiloilla. Osa tiloista keskittyy tehokkaaseen karitsanlihan tuotantoon risteytys- ja liharotulampailla ja toimivat kiinteässä yhteistyössä teurastamon kanssa. Osa tiloista toimii jalostuslampoloina ja varmistaa eläinaineksen tason ja terveyden. Jalostuseläimille on kysyntää myös viennissä. Osa lammastiloista erikoistuu maiseman- ja perinnebiotooppien hoitoon, alkuperäisrotujen kasvatukseen tai luomutuotantoon. Lampaanlihan ohessa villalla ja vuodilla on merkitystä tilojen toiminnassa. Tilat saavat lisätuloja myös turismista sekä koulutus- ja esittelytoiminnasta.

Siipikarjalous

Suomi on edelleen vuonna 2020 salmonellattomien kananmunien maa. Tiukkaa salmonellavalvontaa jatketaan. Eläintautiepidemiat ja niiden vastustustoimet ovat nostaneet kustannuksia myös muissa EU-maissa. Kananmunia tuotetaan lattia-, kerrosritilä-, virikehäkki- tai luomukanaloissa. Perinteisten häkkikanaloiden hävittyä markkinat ovat tasapainossa. Joutsenlippu ja alkuperän ilmaiseva koodi lisäävät kananmunien luotettavuusmielikuvaa. Muutamat kansainväliset huippuhotelliketjut ostavat salmonellattomat aamiaiskanamunansa Suomesta. Pakkaamoilla on yhteinen vientibrändi.

Broilerinliha pitää suosionsa ja asemansa markkinoilla. Kotimaista tuotantoa kattaa 80 prosenttia kulutuksesta. Kalkkunanlihan suosio kasvaa. Suomalaiset haluavat edelleen käyttää tuoretta broilerin- ja kalkkunanlihaa pakastettujen sijaan. Kotimaiset broilerin ja kalkkunan tuotantoketjut merkitsevät näkyvästi tuotteidensa alkuperän joutsenlipulla, joka

viestii kuluttajille, että lintujen jalostus, kasvatus, kuljetus ja teurastus täyttävät tiukat eettiset ja laatuvaatimukset. Hygieeninen kasvatusmenetelmä ja salmonellan valvontajärjestelmä ehkäisevät tehokkaasti lintutautien esiintymisen ja takaavat linnunlihan turvallisuuden.

Broileri- ja kalkkunakasvattamot toimivat kiinteässä yhteistyössä jalostavan teollisuuden kanssa ja osana niiden laatujärjestelmää. Teollisuus tekee yhteistyötä pitkälle jalostettujen broileri- ja kalkkunatuotteiden viennissä Venäjälle.

Osa siipikarjakasvattamoista tuottaa erikoislihaa, kuten hanhia ja syöttökanoja tai muita lintuja ja kehittää niistä tilaan tai paikkakuntaan liittyviä brandeja. Tuoretta kanaa, kananpoikaa ja muuta linnunlihaa myydään tilamyymälöissä, halleissa, markettien palvelupisteissä ja ravintoloissa. Vesi- ja riistalintujen tarhaus tuo elinkeinon joillekin maataloilta kiinteässä yhteistyössä ravintoloiden ja herkkumyymälöiden kanssa. Tarhatut linnut myydään tilaan tai paikkakuntaan liittyvinä brandeinä. Joutsenlippu vahvistaa brandien luotettavuutta.

Kasvinviljely

Leivän kulutus kasvaa. Kiinnostus leipään lisääntyy, kun leipomotekniikan ja maakunnallisen leipäkulttuuriin yhdistämällä kuluttajille tarjotaan monipuolinen, tuore ja maukas leipävalikoima. Myös kotileipominen yleistyy ruokakulttuurin vahvistuessa.

Ruis- ja kaurakuiduilla rikastetut terveystuotteiset viljavalmistukset menestyvät koti- ja vientimarkkinoilla. Niiden raaka-aine liitetään suomalaisen maaseudun luonnonläheiseen ja raikkaaseen mielikuvaan. Erikoisviljojen, kuten leipäviljojen, täkkelysohnan, elintarvikekauran ja mallasohran viljely tapahtuu kiinteässä kumppanuudessa jalostavan teollisuuden kanssa ja osana teollisuuden laatujärjestelmää. Suomalaisen maltaan hyvä maku ja laatu kelpaavat vientiin sekä olut- että viskiteollisuuteen ja hyvälaatuiselle elintarvikekauralle on kysyntää mm. aamiaisvalmistuksissa ympäri maailmaa.

Suurin osa rehuviljasta käytetään omassa eläintuotannossa tai kiinteässä kumppanuussuhteessa lähialueen kotieläintiloille. Näin saavutetaan kustannustehokkuus.

Vuonna 2020 kasvinviljely on liiketaloudellisesti kannattavaa toimintaa. Viljan kysyntä ylittää tarjonnan sekä maailmanlaajuisesti että kotimaassa. Kysyntää kasvattavat bioenergian kulutuksen lisääntyminen, mutta maailmanlaajuisesti myös elintarvike- ja rehuviljan kulutuksen kasvu. Tasapainoisen markkinatilanteen, tehostuneen viljelytekniikan, satoisien lajikkeiden viljelyn sekä viljelijöiden markkinaosaamisen ansiosta viljelijöiden tulot markkinoilta ylittävät selvästi unionin maatalouspolitiikan mukaiset tuet.

Rypsin viljely lisääntyy. Sen elintarvikekäyttö monipuolistuu ja suosio pohjoisen terveystuotteiden kasvu. Biodieselin noste lisää rypsin viljelyalaa. Rypsipuriste korvaa tuontisoijaa tuotantoeläinten valkuaisrehuna samalla kun geenimuunneltu soija valtaa maailmanmarkkinoita.

EU hyväksyy vodkan raaka-aineeksi ainoastaan viljan ja perunan. Tämä vahvistaa suomalaisen etanolintuotannon asemaa Euroopassa ja viennissä kolmansiiin maihin. Suomalainen etanoli säilyy Euroopan puhtaimpana. Alkoholijuomien lisäksi sillä on

kysyntää teknisiin tarkoituksiin. Viljalla on merkittävä osa myös etanolin tuotannossa energiakäyttöön (ks. luku Energiatalous)

Nurmituotanto perustuu kotimaiseen, laadukkaisiin ja viljelyolosuhteisiimme sopivien lajien ja lajikkeiden siemeniin. Ammattimainen siementuotantoketju pystyy tuottamaan nurmisiementä myös lähialueille. Ilmaston lauhtuessa siementuotantoa pystytään laajentamaan uusiin lajikkeisiin, joille löytyy kysyntää myös laajenevassa viherrakentamisessa.

EU:ssa sokerin tuotantokiintiöt on sovitettu kunkin maan kulutuksen mukaisiksi. Tervehtyneet eurooppalaiset sokerimarkkinat ovat nostaneet sokerin hinnan tasolle, joka takaa taloudellisen tuotannon. Suomessa sokerijuurikas on merkittävä vuoroviljelykasvi lounaisella ja läntisellä viljanviljelyalueella ja pitää korsikasvien taudit ja tuholaiset kurissa. Raaka-aine, jonka alkuperä ja kasvatusolot voidaan tarkkaan jäljittää, käytetään sokeriteollisuuden tuotekehitykseen ja sokerikemian innovaatioihin. Kansainvälinen sokeriteollisuus hyödyntää suomalaista osaamista.

Luomuviljan tuotanto ja kulutus ovat tasapainossa. Luomutuotteiden kysyntä kasvaa ja se lisää suomalaisen luomuviljan vientimahdollisuuksia unionin sisämarkkinoille mm. aamiaistuotteiden valmistukseen.

Maataloustutkimus etsii järjestelmällisesti maamme oloihin soveltuvia erikoiskasveja (kuten terveysvaikutteinen camelina, maustekasvit, kuitukasvit jne.) monipuolistamaan maatilojen elinkeinomahdollisuuksia. Erikoiskasveja tuotetaan kiinteässä kumppanuudessa niitä käyttävien yritysten kanssa. Kasvinjalostus tuottaa maassa menestyviä satoisia ja varmoja lajikkeita.

Elintarvikekäyttöön kelpaamaton vilja käytetään energiaksi hajautetussa lämmön- ja sähköntuotannossa.

Perunanviljely

Hyvälaatuinen, maukas peruna säilyttää asemansa suomalaisessa ruokakulttuurissa perunan menekinedistämistyön ansiosta. Perunaa käytetään etenkin ruokapalvelujen tarjonnassa ja valmisruokien raaka-aineena. Perunan maku ja rakenne kestävät laitoskeittiöiden valmistusprosessit. Lukuisat puolivalmisteet (pakasteet) houkuttelevat tarjoamaan perunaa monipuolisesti.

Kotitalouksien kiinnostus ruoanvalmistukseen parantaa kuluttajien perunatuntemusta ja luo mahdollisuuksia perunabrandeille. Kotimaisuusmerkki vahvistaa brandien luotettavuutta.

Teollisuuden tarvitsema ruoka- ja tärkkelysperuna viljellään sopimustuotantona osana teollisuuden laatujärjestelmiä. Viljelijät ja heidän yhteistyöverkostonsa toimittavat ruokaperunan laitos- ja ravintolakeittiöihin niiden toivomalla tavalla esikäsiteltynä. Marketit tekevät sopimuksia lähialueen perunantuottajan kanssa suoraan myymälään toimitetusta perunasta.

Suomalaisella siemenperunalla on hyvä maine. Se on lajikepuhdasta ja tautivapaata. Sille on markkinoita myös viennissä. Kotimaisella lajikejalostuksella on pystytty vastaamaan

ilmastomuutoksen aiheuttamiin haasteisiin ja lajikkeet ovat kestäviä tärkeimpiä kasvitauteja ja tuholaisia vastaan.

Kuluttajat ovat valmiita maksamaan laadukkaasta kotimaisesta ruoka- ja varhaisperunasta hinnan, jolla pystytään takaamaan taloudellisesti järkevä toiminta koko tuotantoketjulle. Viljelijän saamalla hinnalla pystytään kattamaan nousseet viljelykustannukset. Pääosa ruokaperunasta markkinoidaan viljelijäomisteisten pakkaamoiden ja niiden yhteenliittymien kautta. EU:n nimisuojan saaneella puikulalla on erityisasema ruokamatkailun erikoisuutena.

Vuonna 2020 erikoistuneet perunatilat tuottavat valtaosan perunasta teollisuuteen, markkinoille ja vientiin. Tuotantomäärä on saatu sovitettua perunan kysynnän mukaiseksi. Perunaa viljellään myös monitoimitiloilla matkailun, pitopalveluyrittäjyyden ja suoramyynnin tarpeisiin.

Puutarhatalous

Kasvisten, marjojen, hedelmien ja sienten kulutus lisääntyy ennaltaehkäisevän terveydenhuollon ja painonhallinnan nimissä. Vuonna 2020 kotimaisen tuotannon osuus kulutuksesta on 80 prosenttia.

Kotimaiset kasvikset ja juurekset ovat vallanneet markkina-asemia puhtautensa, jäämättömyytensä ja ympäristöystävällisen tuotantotapansa sekä tehokkaan markkinointiyhteistyön ansiosta niin tuoremyynnissä kuin teollisuuden raaka-aineenakin. Erilaisten rohdos- ja lääkekasvien sekä yrttien viljely on löytänyt kannattavat markkinat. Avomaavihannesten tuotannossa ja jalostuksessa panostetaan makuun, joka on suomalaisten kasvisten kilpailuetu. Aktiivisen koetoiminnan ja jalostuksen kautta löydetään uusia, kuluttajia kiinnostavia ja kestäviä lajikkeita, jotka monipuolistavat tuottajien ansaintamahdollisuuksia.

Ruokateollisuuden kasvikset viljellään sopimustuotantona ja kiinteänä osana teollisuuden laatujärjestelmää. Teollisuus merkitsee pakatut tuotteensa (pakasteet, säilykkeet, einekset) selkeästi joutsenlipulla erottuakseen tuontikasviksista.

Kasvihuoneissa tuotetaan energiaystävällisen valoviljelyn avulla tomaatteja ja kurkkua ympäri vuoden. Kotimainen kasvihuonetuotanto säilyttää markkinansa maukkauden, puhtauden ja ympäristöystävällisen tuotantotapansa vuoksi. Ruukkusalaattien ja -yrttien suosio jatkuu ja lajikevalikoima monipuolistuu. Osa kasvihuoneyrittäjistä tekee kiinteää yhteistyötä ravintoloiden kanssa ja tuottaa niille erikoiskasviksia (minikasviksia, syötäviä kukkia jne.)

Vuonna 2020 Suomeen on kehittynyt kilpailukykyinen marjaklusteri, joka tekee tiivistä yhteistyötä tuotekehityksessä ja markkinoinnissa. Kotimaista omenaa on tarjolla koko talvikauden asianmukaisen varastointijärjestelmän ja viljelijöiden markkinointiyhteistyön ansiosta. Kotimainen mansikka säilyttää asemansa sesonkimarjana ja kotipakastajien suosiossa. Keski-Euroopan kuluttajat jatkavat tuoreen mansikan sesonkia suomalaisilla mansikoilla, kun on jalostettu kuljetuksen kestävä maukas lajike.

Marjanviljelijöiden ja teollisuuden yhteistyöllä puutarha- ja luonnonmarjoista on kehitetty tuorepuristettuja aamiaismehuja vaihtoehdoksi appelsiini- ja omenamehuille. Kotimaiset hotelliketjut ovat myös ottaneet ne mehuautomaatteihinsa. Verkostoitumalla tuotannosta saadaan kustannustehokasta ja taataan raaka-aineen saatavuus. Kotimainen marja- ja juomateollisuus tekee yhteistyötä monipuolisten marjavalmisteen tuotekehityksessä ja markkinoinnissa. Suomalaisella marjaklusterilla on yhteinen vientibrändi.

Erikoistuneet vihannes- sekä marja- ja hedelmätilat toimivat kaupan ketjujen, elintarviketeollisuuden ja ammattikeittiöiden yhteistyökumppaneina. Kasviksia, marjoja ja hedelmiä viljellään myös monitoimitiloilla osana matkailu-, pitopalvelu- ja suoramyyntiyrittäjästä. Marjojen puutarhatuotanto ja luonnonmarjojen keruutuotanto tekevät yhteistyötä tuotekehityksessä ja markkinoinnissa. (Luonnonmarjojen ja sienten keruu ks. luku Kannattava metsänomistajuus)

Lähirooka-ajattelu on edelleen vahvistunut ja ruokapalvelujen hankintatoiminnassa osataan käyttää alueellista tuotantoa. Viljelijöiden verkostot toimittavat laitoskeittiöille ja ravintoloille tuoreita kasviksia, marjoja ja sieniä sopimuksen mukaan ja ruoanvalmistusohjeisiin sopivasti esikäsiteltyinä. Markettien vetonauloina ovat vihannes- ja hedelmätorit, joissa tuoreudesta ja laadusta vastaa osaava henkilökunta. Kotimaiset tuotteet erottuvat sirkkalehtimerkistä.

Viinitilat pääsevät kehittymään, kun niillä on oikeus myydä tilalta myös marjaisia liköörejä ja väkeviä jälkiruokaviinejä. Turistien suosimat ravintolat eri puolilla maata kehittävät myös marjaviineille sopivia menu-kokonaisuuksia.

Marjojen aromiöljyillä, siemenöljyillä ja flavonoideilla on kysyntää terveystuotteissa ja kosmetiikassa.

Sienimöt tekevät yhteistyötä jalostuksessa, tuotekehityksessä ja markkinoinnissa. Luonnon sienten kerääjät ja sienimöt kokoavat voimansa yhteiseen vientibrändiin.

2.4 Kannattava metsänomistajuus

Metsänomistajat

Metsänomistajat suhtautuvat metsiinsä monin eri tavoin ja heidän tavoitteensa monipuolistuvat edelleen. Suurten ikäluokkien metsäomaisuutta siirtyy huomattavasti uusille omistajille vuoteen 2020 mennessä. Heillä ei ole useinkaan samaa kiinteää yhteyttä maaseutuun kuin aikaisemmilla omistajasukupolvilla. Monipuolinen neuvonta tukee metsänomistajien erilaisia tarpeita sekä tietoisuutta metsien tarjoamista mahdollisuuksista. Puuntuotanto on kannattavan metsätalouden perusta myös jatkossa. Muidenkin ansaintamahdollisuuksien merkitys lisääntyy.

Osa metsänomistajista on metsätalousyrittäjiä, jotka saavat pääosan toimeentulostaan metsien tuotosta: puun myynnistä metsäteollisuudelle ja energiaksi sekä erikoispuun tuotannosta rakennus- ja huonekaluteollisuudelle.

Monialainen metsätalousyrittäjä liittyy toimintaansa ainespuun ja energiantuotannon ohkeen metsien muuta palvelutarjontaa, kuten metsästys- ja erämatkailua, luontomatkailua, luonnontuoteyrittäjyyttä jne.

Enemmistö metsänomistajista saa edelleen pääosan toimeentulostaan muista elinkeinoista tai palkkatyöstä, mutta he ovat kiinnostuneet hoitamaan metsäomaisuuttaan ja erityisesti kasvattamaan sen tuottoa sekä omalla työllään että teettämällä metsänhoitotoimia. Osa metsänomistajista haluaa säilyttää metsänsä mahdollisimman luonnontilaisina. He painottavat metsien monimuotoisuutta, luontokohteiden suojelua ja metsien virkistyskäyttöä. Kaikki metsän eri käyttömuodot vaikuttavat metsänomistajuuden kannattavuuteen.

Metsänomistajuus

Metsätalouden kannattavuuden käsite täsmentyy metsänomistuksen kannattavuudeksi. Kannattavuus luo edellytykset metsänomistajien monipuolisten tavoitteiden huomioimiseksi ja heidän kiinnostuksensa lisäämiseksi omia metsiään kohtaan. Metsänomistajaa kiinnostaa se, miten hän saa suurimman mahdollisen hyvinvoinnin metsästään. Metsänomistajien tavoitteiden muuttuessa suurin mahdollinen hyvinvointi ei yksittäiselle metsänomistajalle välttämättä tarkoita puunmyyntitulojen maksimointia. Metsänomistajat, jotka hakevat mahdollisimman hyvää taloudellista tulosta, voivat tuottaa erilaisia puutavaralajeja, metsien luontoarvoja tai virkistyspalveluja markkinalähtöisesti.

Monipuolinen metsänomistajuus tekee metsätaloudesta yhden kiinnostavimmista ja kannattavimmista talouden toimialoista, joka luo työpaikkoja ja hyvinvointia maaseudulle. Kestävä perhemetsätalous, metsänhoidon monimuotoisuus ja metsien sertifiointi ovat suomalaisten metsäntuotteiden kilpailuvaltti maailmanlaajuisessa kaupassa.

Metsää omaisuutena arvostetaan. Omaisuuden hoito ja sen arvon kasvattaminen kiinnostavat useimpia metsänomistajia. Sukupolvenvaihdoksilla ja omistusjärjestelyillä metsälöt säilyvät metsänkasvatuksen kannalta järkevinä ja kehityskelpoisina. Metsänomistajilla on käytössään useita vaihtoehtoisia, omiin tavoitteisiin sopivia metsänomistusmuotoja. Metsänomistajat tuntevat metsiensä tarjoamat taloudelliset, ympäristölliset, kulttuuriset ja sosiaaliset mahdollisuudet ja hyödyntävät niitä eri tavoilla omaksi ja yhteiskunnan hyvinvoinniksi. Metsänomistajilla on omaisuutensa hoidossa tukena laaja asiantuntijoiden verkosto, joka tulkitsee tutkimuksen tuloksia käytännön toimiksi ja suosituksiksi.

Metsäelinkeinot

Metsänomistajat ovat avainasemassa kaikkien metsään perustuvien tuotteiden ja palveluiden tuottajina. Asiakaslähtöisyys korostuu sekä metsäteollisuustuotteiden että metsänomistajien tarjoamien tuotteiden ja palvelujen markkinoilla.

Metsänomistajilla on oikeus päättää metsiensä käytöstä itsenäisesti. Taloudelliset ja vapaaehtoiset kannustimet ohjaavat metsien käyttöä yhteiskunnan kannalta tärkeisiin tarpeisiin. Metsänomistajat voivat panostaa puun tuotantoon tai metsien suojeluun ja virkistyspalveluiden tuottamiseen vapaaehtoisten järjestelmien kautta tai yhdistää nämä itselleen sopivimmalla tavalla.

Metsäteollisuuden raaka-aineen tuottaminen

Tuontipuun saatavuus vaikeutuu. Puun kysyntä kasvaa maailmalaajuisesti. Siksi metsäteollisuus panostaa entistä enemmän kotimaisen raaka-aineen käyttöön. Kasvava ja

monipuolistuva kotimaisen puun kysyntä lisää tarvetta metsänjalostuksen kehittämiseen, entistä tehokkaampaan metsänhoitoon ja puun tuotantoon.

Metsäteollisuus kehittää seuraavan sukupolven älypapereita, sahateollisuus tuottaa entistä pidemmälle jalostettuja toiminnallisia tuotteita, puun käyttö rakentamisessa ja sisustamisessa lisääntyy niin kotimaassa kuin ulkomaillakin ja taloteollisuuden vienti vetää. Pakkausteollisuus kehittää tuotteita, joiden avulla ruoka säilyy pitkään lämpimässäkin.

Metsäenergian tuottaminen

Lisääntyvät metsävarat mahdollistavat puun käytön myös energiantuotantoon. Metsäenergiaa ja metsäenergiajalosteita käytetään laajalti. Puun markkinahinta määrää sen, käytetäänkö puuta teollisuustuotteiksi vai energiaksi. Toimivat metsäenergiamarkkinat tarjoavat metsänomistajille kannattavan ansaintamuodon.

Luonto-, virkistys- ja maisema-arvojen tuottaminen

Metsien monille tuotteille ja palveluille syntyy uusia markkinoita. Metsien suojelu perustuu vapaaehtoisuuteen ja oikeudenmukaiseen korvaukseen. Luonnonarvokaupan lisäksi kauppaa käydään maisemista ja virkistysarvoista. Luonnonarvoja ostavat viranomaiset arvostavat metsänomistajien tekemiä luonnonhoitotöitä luonnonarvokohteita hinnoitellessaan. Tällöin pitkäjänteinen metsän monimuotoisuuden turvaaminen palkitaan metsänomistuksen kannattavuutta parantavalla korvauksella.

Maisema- ja virkistysarvokaupassa esimerkiksi virkistysalueyhdistykset, luontoyrittäjät tai viranomaiset ostavat metsänomistajalta määrääjäksi haluamiaan arvoja. Kauppa on markkinalähtöistä ja metsänomistajalle houkuttelevaa, kun hän saa kaupasta vähintään yhtä hyvän tuoton kuin metsänsä muustakin kestävästä käytöstä. Parantuva metsätalouden kannattavuus lisää halukkuutta metsien monipuoliseen palvelujen tuotantoon.

Osa metsätilojen ja monitoimitilojen tuloista kertyy matkailusta. Luontomatkailu- ja luonnontuoteyrittäjät toimivat kiinteässä kumppanuussuhteessa metsänomistajiin. Jokamiehen oikeuksia käytetään vastuullisesti ja niiden rajat ovat kaikille selvät.

Sienet, marjat ja yrtit sekä niistä tehtävät jalosteet ovat tärkeitä tulonlähteitä niihin erikoistuneille yrittäjille. Puhtaasta luonnosta saadaan talteen puhtaita ja terveellisiä tuotteita. Maanomistajat ja luonnontuotteiden kerääjät sekä tuottajat ovat luoneet järjestelmän, jolla he sopivat keräysmenettelyistä ja korvauskäytännöistä.

Hiilinielujen tuottaminen

Metsävarat ja metsien hoito ovat osa suomalaista ilmastopolitiikkaa. Ilmaston muuttuessa yhteiskunta tiedostaa entistä paremmin metsänomistajien työn merkityksen. Yksityiset metsänomistajat tuottavat hiilinieluja ilmastopolitiikan tarpeisiin. Hiilinielujen tuottamiselle on luotu taloudellisia kannustimia, joiden avulla metsien kasvu ja hiilensidontakyky paranevat. Hiilensidonnan laskelmissa otetaan huomioon myös hiiltä säilyttävät metsäteollisuuden tuotteet. Tämän avulla esimerkiksi valtiota voidaan kannustaa käyttämään julkisissa hankinnoissa suomalaisesta puusta valmistettuja tuotteita.

Riista- ja kalatalous

Suomen luonto on aikanaan houkutelut asukkaita tänne runsailla riistavaroillaan ja tuottavilla kalavesillään. Näin voi olla myös vuonna 2020. Metsästys ja kalastus

muodostavat luontevasti keskeisen osan niistä tuotteista, joita matkailuyrittäjät ja muut elämyspalveluja tarjoavat maaseutuyrittäjät tuottavat kotimaisille ja ulkomaisille asiakkailleen. Suomen riista- ja kalatalous perustuu ennen muuta luontoelämyksiin, väljiin toimintapuitteisiin, terveellisiin tuotteisiin ja turvalliseen toimintaympäristöön sekä alueillemme ominaiseen eränkävintäkulttuuriin ja sen peruspiirteiden säilyttämiseen.

2.5 Maaseudun tuotantoon perustuva energiatalous

Uusiutuva energia on ilmasto- ja ympäristöystävällistä ja luo työpaikkoja maaseudulle. Vuoteen 2020 mennessä fossiilisen energian hinnannousu ja uusiutuvan energian arvostus tekevät bioenergiantuotannosta kannattavan elinkeinon. Öljyn ja sähkön hinnannousu lisäävät kiinnostusta puulämmitykseen ja varaavat takat yleistyvät taloissa ja asunnoissa.

Bioenergian raaka-ainetta tuotetaan pelloilla ja metsässä ja sitä syntyy kotieläin- ja turkistuotannon yhteydessä. Turve on hyväksytty uusiutuvaksi energiaksi kansainvälisissä ilmastopöytäkirjoissa. Uuden sukupolven kaasutus- ym. tekniikat mahdollistavat monipuolisen biomassan käytön lämmön, sähkön ja liikenteen polttoaineiden tuotantoon.

Metsäenergialla on toimivat markkinat ja sen hyödyntäminen parantaa metsänomistuksen kannattavuutta. Hajautettu lämmön ja sähköntuotanto pienvoimaloissa antaa työtä tuhansille yrittäjille ja raaka-aineen toimittajille ympäri maata. Pienvoimalat käyttävät polttouuneissaan sekä metsän että pellon tuotteita. Pelletit ja muut jalosteet lisäävät raaka-ainekäytön mukavuutta myös kotitalouksien lämmöntuotannossa. Metsänomistajien tuottaman puupolttouuneen tehokas hyödyntäminen tuo kasvavan lisän uusiutuvan energian tuotantoon.

Elintarviketuotantoon kelpaamattomia peltoja otetaan energiakasvien tuotantoon. Ruokohelpi sopii hyvin turpeen ja puuhakkeen kanssa pienvoimaloiden raaka-aineeksi. Vilja ja öljykasvit, joita ei tarvita elintarviketeollisuuden tarpeisiin, ohjataan energiakäyttöön.

Kotieläinten lannan sisältämä energia saadaan edullisen ja tehokkaan tekniikan avulla hyödyksi ja tuomaan lisäansioita maatilalle. Teurasjätteet hyödynnetään myös bioenergian tuotannossa.

2.6. Monitoimitilat ja -yritykset

Vuonna 2020 noin puolet maataloista on monitoimitiloja, joissa perinteisen maa- ja metsätalouden rinnalla harjoitetaan monimuotoista yritystoimintaa. Osa tiloista on kehittynyt vahvoiksi maaseutuyrityksiksi, joissa maataloudesta on jo luovuttu kokonaan. Yrittäjyyden kehittämisessä maatalon rakennukset, koneet ja osaaminen on hyödynnetty. Verkostoituminen ja tiivis yhteistyö ovat monitoimitiloille ja -yrityksille tyypillistä.

Osa koneyrityksistä urakoi edelleen maataloille pellonmuokkausta, rehuntekoa, metsätöitä, kaivuutöitä jne. Yrittäjien toiminta laajenee entistä enemmän myös kuntapalvelujen tuottamiseen; teiden auraamiseen ja kunnostukseen sekä kunnan asukkaiden ja kesäasukkaiden tarvitsemiin palveluihin.

Pienet ja keskisuuret teollisuusyritykset verkostoituvat ja alihankintasopimuksista tulee maataloille kannattava yrittäjyyden muoto. Yhä useammat maatilat löytävät yritysmahdollisuuden puun jatkojalostuksessa, kun puun suosio sekä rakentamisessa että sisustamisessa kasvaa.

Hajautettu energiantuotanto (ks. energiatalous) on lisääntyvä tapa jalostaa maa- ja metsätalouden raaka-aineita.

Kuntien palvelurakenteen uudistuksen seurauksena jokaisessa kunnassa on yksityisiä terveys-, hyvinvointi- tai hoivapalveluyrityksiä. Ne täydentävät kuntien tarjoamia terveys- ja sosiaalipalveluja. Kuntalaisten palvelutarpeiden lisäksi ne vastaanottavat maksukykyisiä asiakkaita kaupungeista.

Loma- ja matkailukeskukset ovat kehittäneet tarjontansa ympärivuotiseksi toiminnaksi. Ne ovat verkostoituneet paikallisten luonto- ja elämysyrittäjien kanssa ja kykenevät tarjoamaan monipuolista ohjelmaa vaativille ulkomaisille ja kotimaan matkailijoille. Kasvavat matkailukeskukset ja korkeatasoisten loma-asuntojen yleistymisen maaseudulla lisäävät siivous-, pesula- ja kiinteistönhuoltopalvelujen tarvetta.

Maatilalomia suositaan rauhallisina ja turvallisina lomakohteina. Ne tarjoavat etenkin lapsiperheille kiinnostavaa tekemistä ja ajankulua lomaviikoiksi. Maatilan syksy ja talvikin osataan myydä matkailijoille. Matkailumaatilat ovat verkostoituneet ja kykenevät näin tehokkaaseen markkinointiin ja laadukkaaseen tarjontaan.

Kotieläinpihat tai monitoimitilat tarjoavat kokemuksia maatilan toiminnasta ja eläimistä. Tilat saavat toimeentulonsa pääasiassa ympäristökasvatuksesta, maisemanhoidosta, maataisrotujen geeniperimän säilyttämisestä, tilavierailumaksuista ja matkailutuloista. Tilat toimivat kiinteässä yhteistyössä koulujen ja päiväkotien kanssa osana sosiaali- ja opetustoimen kustantamaa ympäristökasvatuksen opetusohjelmaa.

Suomessa on itäisen, läntisen ja pohjoisen ruokareitit, joita markkinoidaan tehokkaasti matkailijoille.

Ympäristönhoidosta on rakennettu selkeä elinkeino, johon maaseutuyrittäjä voi kouluttautua. Ympäristönhoidon palveluille on toimivat markkinat ja yrittäjä voi tehdä sopimuksen joko julkisyhteisön tai yksityisen asiakkaan kanssa.

Hevostalous

Vuoteen 2020 mennessä hevostalous on kasvanut Suomessa merkitykselliseksi toimialaksi ja tarjoaa kotimaassa työpaikan n. 20 000 alan ammattilaiselle. Ulkomailla työskentelee suomalaisia hevosalan ammattilaisia ratsastus- ja raviteollisuuden palveluksessa.

Hevosalan kilpailutoiminta on kansainvälistä. Suomalaisten ravivalmennuksen osaaminen on maailman huippua. Suomalaisia ammattivalmentajia, kengitysseppiä ja hevosenhoitajia työskentelee Euroopan ja Pohjois-Amerikan merkittävimmissä ravivalmennuskeskuksissa. Suomalainen hevosalan koulutusjärjestelmä tuottaa osaajia, joilla on kansainväliset

kontaktit valmiina heti valmistuessaan. Huippukilparatsastajien vastaavina tallipäälliköinä toimii enemmän suomalaisia kuin muiden maiden kansalaisia yhteensä.

Suomessa toimii tuhansia hevosalan yrityksiä, joiden toimialakirjo on laaja. Ratsastuskoulut, hoitotallit ja valmennuskeskukset ovat niistä liikevaihdoltaan suurimpia. Vaellustallit ja hevosmatkailuyritykset tarjoavat palveluitaan sekä yrityksille että matkailijoille. Merkittävässä matkailukohteissa on hevosalan tarjontaa.

Raviurheilua seuraa lähes miljoona suomalaista ja pelituotot tuovat alalle kehityspääomaa. Maksukykyisten aikuisten ratsastusharrastus lisääntyy. Ratsastus on 200 000 suomalaisen viikoittainen harrastus.

Hevosten kokonaismäärä ylittää 100 000 rajan ennen vuotta 2020. Yli puolet hevosista asuu taajamien läheisellä maaseudulla. Hevosrehujen tuottajat ovat maaseudun yrittäjiä, jotka palvelevat talleja myös lantahuollossa ja erilaisissa kunnossapitopalveluissa.

Ammattimainen kasvatustoiminta tuottaa maailmanluokan ravihevosiä sekä este- ja kouluratsuja. Ammattikasvattajat ovat mukana kansainvälisissä verkostoissa ja myyvät parhaat kilpahevokset välittäjien kautta ympäri maailmaa. Lisäksi hevosia kasvatetaan maataloilla joko päätoimisesti tai muun tuotannon ohessa.

Hevosrotujen kirjo on maassamme lisääntynyt, mutta merkittävimmät rodut ovat edelleen lämminverinen ravihevonen, monikäyttöinen suomenhevonen sekä puoliverinen ratsuhevonen.

Turkistalous

Suomalaisilla turkiksilla on huippumaine maailmalla. Turkiseläinten kasvatusoloja, hyvinvointia ja ruokintaa kehitetään jatkuvasti tutkimustoiminnalla, jonka tuloksia viedään tehokkaasti myös tilatason ratkaisuihin.

Terve, hyvinvoiva turkiseläin on suomalaisen turkiselinkeinon kilpailukyvyn perusta. Kaikki Suomen turkistilat on sertifioitu ja ne täyttävät voimassa olevat ympäristö- ja eläinten hyvinvointisäännökset. Eläinten terveystilanne on hyvä.

Turkiselinkeino koetaan yhdeksi maaseutuelinkeinoksi muun eläintuotannon rinnalla. Elinkeinolla on suuri merkitys vientitulojen tuojana ja maaseudun elinvoimaisuuden ylläpitäjänä. Uusiutuvana materiaalina turkis tukee kestävästä kehityksen periaatetta.

Sukupolvenvaihdosten ja omistusjärjestelyjen ansiosta tiloja on noin 1500. Tilojen yksikkökoko on kasvanut ja niiden tehokkuus ja kannattavuus parantunut teknologian kehityksen myötä. Tuotantomäärät kasvavat. Perinteisen turkistuotannon rinnalle on otettu käyttöön uusia tuotantomalleja. On syntynyt erillisiä siitoseläintuotantoon ja pentujen kasvatukseen erikoistuneita tiloja.

Turkiselinkeino työllistää suoraan ja välillisesti yhteensä noin 15 000 henkilöä, joista suurin osa on maaseudun asukkaita. Turkiseläinten rehuhoito, kuljetuspalvelut, tutkimustoiminta, myynti- ja markkinointi sekä kansainvälinen muotiteollisuus ovat esimerkkejä turkiselinkeinon välillisestä työllistävävydestä.

Turkiseläintuotanto kytkeytyy läheisesti elintarvikeketjuun hyödyntämällä eläinten rehuksi valtaosan lihantuotannossa ja kalastuksessa syntyvistä sivutuotteista. Elinkeino käyttää turkiseläinrehun valmistukseen kotimaista viljaa. Turkiselinkeinon ansiosta myös Itämeren fosforipäästöjä pystytään pienentämään rehusilakan kalastuksen myötä.

Turkistaloudesta saadaan uusiutuvan energian raaka-aineita biokaasulaitosten ja rasvanpolttolaitosten tarpeisiin. Turkistiloilla syntyvä lanta hyödynnetään viljelyssä.

3. POLIITTISEN JA MARKKINAEDUNVALVONNAN TAVOITTEET KOHTI VUOTTA 2020

Maaseudun, luonnonvarojen ja maaseudun elinkeinojen merkitys korostuu kohti vuotta 2020. Ne ovat tärkeä osa suomalaista ja eurooppalaista elämänmuotoa. Niiden mahdollisuudet ja tarpeellisuus yhteiskunnalle tunnustetaan laajasti sekä kotimaan että Euroopan unionin päätöksenteossa ja kansainvälisissä sopimuksissa. Elinkeinot kehittyvät ja uudistuvat tasaveroisessa vuoropuhelussa yhteiskunnan, jalostavien yritysten ja kaupan kanssa. Maaseudun väki tuntee arvonsa, uskoo tulevaisuuteen ja saa elinkeinoista kunnollisen toimeentulon.

Suomen on huolehdittava peruselintarvikkeiden huoltovarmuudesta. Omasta maataloustuotannosta pidetään kiinni. Euroopan unionin politiikassa varmistetaan mahdollisuus harjoittaa maataloustuotantoa koko unionin alueella.

Suomen metsät ovat edelleen tärkeitä kansantaloudelle. Metsien runsaat puu- ja energiavarat hyödynnetään täysimääräisesti. Yhteiskuntapolitiikassa luotetaan metsänomistajien osaamiseen ja varmistetaan yksityisten maanomistajien oikeusturva.

Suomi harjoittaa vastuullista energia- ja ilmastopolitiikkaa ja parantaa energiaomavaraisuutta. Energiatuotanto perustetaan kotimaisiin uusiutuviin energialähteisiin. Ilmastonmuutoksen etuihin ja haittoihin varaudutaan ajoissa. Vesistöjen suojelusta huolehditaan.

Monialaiset maaseutuyritykset vahvistavat maaseudun elinvoimaa ja ihmisten työllistymistä. Maaseutuyritysten tuotekehityksen ja kasvun tukeminen ja uusien työpaikkojen syntyminen ovat osa Suomen elinkeino- ja yrittäjyyspolitiikkaa.

Maaseudun yrittäjillä on toimiva ja työhön kannustava sosiaaliturva. Yritysten kykyä työllistää parannetaan ja osaavan työvoiman saatavuudesta huolehditaan. Suomen hallitus harjoittaa maaseutua vahvistavaa politiikkaa. Maaseudulle luodaan ikä- ja sukupuolirakenteeltaan tasapainoinen työn tarjonta.

Hyväkuntoiset liikenneverkot ja tehokkaasti toimivat tietoliikenneyhteydet ovat maaseudun elinkeinotoiminnan ehdoton edellytys. Yhteiskunta huolehtii siitä, että maatalouden ja metsätalouden tuottamat raaka-aineet voidaan kuljettaa jalostettaviksi ja että maaseudun ihmiset ja yritykset pääsevät markkinoille ja uusimman tiedon lähteille tietoverkkojen avulla.

Maaseudun elinkeinonharjoittajat tuntevat tuotteiden ja palveluiden markkinat ja markkinoiden toiminnan. Elinkeinot suuntaavat toimintaansa vastaamaan markkinakysyntää. Maaseudun elinkeinot vahvistavat markkinavoimaansa myyjinä ja ostajina. Elinkeinojen harjoittajat toimivat yhdessä osuuskuntina ja markkinointiyhtiöinä.

Merkittävä osa Suomen maaseudun tuotteita jalostavista ja markkinoivista yrityksistä on maanviljelijöiden, metsänomistajien ja maaseutuyrittäjien omistuksessa. Näiden yritysten kotimainen omistajakunta toimii suomalaisten maaseutuelinkeinojen menestymisen parhaaksi.

3.1. Ruoantuotanto ja elintarviketalous

Elintarvikkeiden huoltovarmuus taataan

Maatalouspolitiikan tavoitteena pysyvät kansalaisten oikeus saada kohtuuhintaista ja turvallista ruokaa ja viljelijöiden oikeus kohtuulliseen toimeentuloon. Suomen hallitus toimii niin, että nämä perustavoitteet pysyvät myös Euroopan unionin maatalouspolitiikassa. Maatilat puolestaan huolehtivat siitä, että kuluttajat saavat turvallista ruokaa ja kotimainen elintarveteollisuus laadukkaita raaka-aineita.

Suomi esittää unionin maatalous- ja maaseutupolitiikkaan sellaisia pysyviä välineitä, joilla laadukkaan ja turvallisen ruoan tuotanto on mahdollista kaikissa jäsenmaissa tasapuolisesti. Euroopan unionin politiikassa pitää uusien rahoituskausien valmistelussa aktiivisesti ja pitkäjänteisesti kehittää toimia, joilla vahvistetaan suomalaisen maaseudun elinvoimaa, maatalouden kannattavuutta ja viljelijöiden tulokehitystä. Kaikilla perhevilljelmillä on käytettävissään maataloudelle elintärkeitä korvaukset

luonnonolohaitoista ja ympäristön hoidosta. Kansallisella maatalouspolitiikalla täydennetään unionin toimia.

Euroopan unionin maatalouspolitiikan muutokset ja maailman kaupan avautuminen lisäävät vaatimuksia maatalouden markkinalähtöiseen toimintaan. Nämä tunnistetaan ja niihin varaudutaan ajoissa. Maatilat kehittävät johtamista, tuottavuutta ja tuotantokustannusten hallintaa sekä kilpailuttavat tuotantopanosten, koneiden ja muiden hyödykkeiden toimitukset. Koneiden ja laitteiden yhteiskäyttöä ja tuotantopanosten yhteisostoja tilojen välillä lisätään ja maataloustöitä teetetään ostopalveluina.

Ajantasainen ja edullinen tutkimustieto ja neuvonta tukevat maatilojen kehittymistä. Kansallisessa politiikassa kehitetään uusia toimia, joilla politiikan ja markkinoiden aiheuttamia riskejä tasoitetaan ja viljelijöiden tulokehitystä parannetaan.

Maataloustuotannon kannattavuudesta, kilpailukykyvystä, tuottavuudesta ja rakennekehityksestä huolehditaan riittävällä kansallisilla tutkimus-, tuotekehitys- ja investointivaroilla. Maatilojen pääomahuollon kustannusten sekä maatalousmaan vuokrien ja hintojen nousua hillitään.

Kotimaan ja Itämeren altaan markkinoita johdetaan

Suomi on pohjoinen ruokamaa, jonka konstailemattomissa tuotteissa maistuvat luonnonläheisyys, valoisa, viileä kasvukausi ja idän ja lännen kulttuurien vaikutus. Kuluttajat arvostavat vahvaa suomalaista ruokakulttuuria, joka näkyy ruokakauppojen ja ruokapalvelujen tarjonnassa. Vahva ruokakulttuuri rakentaa Suomi-kuvaa muun kulttuurin rinnalla ja tukee Suomen poliittisia ja elinkeinoelämään liittyviä pyrkimyksiä kotimaassa ja kansainvälisesti.

Joutsenlippua ja muita kotimaisuusmerkkejä vahvistetaan oman ruokakulttuurin symboleina. Elintarvikeyritykset käyttävät merkkejä tuotteissaan ja ne ovat näyttävästi esillä myös kaupoissa ja joukkoruokailussa. Suomeen luodaan kattava kotieläinpiha- ja vierailumaatilaverkosto. Se tukee lasten ja nuorten tutustuttamista omaan ruokakulttuuriin ja juurruttaa sen suosimiseen.

Suomalaisen ruokakulttuurin luotettavuutta ja tuotantoketjun jäljitettävyyttä vaalitaan ketjun kaikissa portaissa. Raaka-aineet tuotetaan huolellisesti ja ketju toimii tehokkaasti laadusta tinkimättä. Osaava, opastava ja tehokkaasti toimiva valvonta takaa turvallisuutta.

Viljelijät ovat ajan tasalla ruokamarkkinoiden toiminnasta ja tuottavat raaka-ainetta, jolle on kysyntää. Sopimustuotanto ja tasaveroinen kumppanuus elintarvikeketjussa ovat suomalaisen ruokakulttuurin luotettavuutta ja kehittävät laatua ja kannattavuutta. Viljelijät saavat ruuan raaka-aineesta hinnan, joka kattaa kustannukset ja antaa viljelijälle korvauksen sijoitetusta pääomasta ja tehdystä työstä.

Kotimainen raaka-ainehuolto varmistaa elintarviketeollisuuden jatkuvuuden ja työpaikat Suomessa. Elintarvikeketjuja kannustetaan kotimaiseen ja pohjoismaiseen yhteistyöhön tuotekehityksessä ja markkinoinnissa. Suomalaiset yritykset ovat Itämeren altaan elintarvikemarkkinoiden johtajia. Ne luovat Itämeren altaan kasvavilla ja maksukykyisillä markkinoilla kysyntää suomalaisia raaka-aineita sisältäville laadukkaille tuotteille. Kysyntä laadun markkinoilla parantaa ketjun kykyä maksaa raaka-aineesta kunnon hinta.

Lähi- ja luomuruoan markkinoita vahvistetaan

Alueellista ruokataloutta vahvistetaan. Se parantaa alueiden kokonaistaloudellista kannattavuutta ja ruokapalveluihin voidaan panostaa enemmän varoja. Kilpailuttamiseen luodaan mahdollisuudet kunnallisen ja yksityisen ruokapalvelun ja tuottajaverkoston yhteistyönä.

Paikallisille ja alueellisille markkinoille suuntautuvia viljelijöitä valmennetaan toimittamaan ammattikeittiöille raaka-aineet ruoanvalmistusohjeiden mukaisesti esikäsiteltyinä. Kaupan ketjujen ja lähikauppojen sekä tuottajaverkoston välille luodaan kumppanuus, joka mahdollistaa paikallisille tuotteille lisääntyvän osuuden kauppojen valikoimissa ja viljelijöille korkeampia tuottajahintoja. Samanlaista yhteistyötä edistetään matkailupalveluyritysten kanssa.

Luomutuotanto lisääntyy, sen kannattavuutta ja houkuttelevuutta parannetaan. Tuotevalikoiman monipuolistumiseksi kannustetaan yrityksiä jalostamaan ja erikoisruokakauppoja myymään luomua. Luomutuotteet ovat olennainen osa alueellista ruokataloutta. Suomalaisille luomutuotteille haetaan lisää kansainvälisiä markkinoita yhteistyössä FinfoodLuomun ja muiden Pohjoismaiden kanssa.

Kestäviä ja eettisiä tuotantomenetelmiä kehitetään

Suomalaiselle tuotannolle ominaisia eettisiä toimintatapoja ovat hyvä eläinten ja ympäristön hoito ja tuotteiden jäljitettävyyden. Korkeatasoinen eettinen ja ekologinen tuotantotapa säilyy ja se tuottaa taloudellista lisäarvoa elinkeinonharjoittajille. Tuotannon eettiset säännöt, kestävät tuotantomenetelmät ja niiden vaikutukset tuotantokustannuksiin viestitään ostajille ja kuluttajille tehokkaasti.

Suomi ajaa unionin jäsenenä ruoantuotannon kestävä kehityksen periaatteita maailmankaupan sääntöihin. Markkinoille pääsyn ehtona ovat sosiaalisesti, taloudellisesti sekä ruokaturvan ja ympäristön kannalta kestävät tuotantomenetelmät.

3.2. Metsänomistajuus

Innostava metsänomistajuus

Metsänomistajuus on haluttua ja arvostettua. Metsänomistajat ovat aktiivisia ja osaavia. He tuntevat metsiensä mahdollisuudet ja haluavat kehittyä niiden hyödyntämisessä. Metsänomistajat käyttävät tuttua asiantuntijaverkostoa oman osaamisensa kehittämisessä, metsän hoidossa ja sen monipuolisessa hyödyntämisessä.

Yhteiskunta tarjoaa metsänomistajille keinot perheiden ja sukujen viisaaseen yhteisomistukseen ja sukupolvenvaihdoksiin. Monipuolisten, metsänomistajien tavoitteisiin sopivien metsänomistusmuotojen sekä metsätilojen vapaan kaupan avulla metsät säilyvät innostuneiden metsänomistajien hoidossa. Metsien pirstoutuminen on pysähtynyt ja metsälökoko on kasvussa.

Metsänomistajuutta arvostetaan

Yksityistä metsänomistajuutta ja metsänomistajien omiin tavoitteisiin perustuvaa metsätaloutta arvostetaan. Yhteiskunta ei säätele metsänomistajuutta ja vaikeuta yksityismetsätalouden toimintaa, vaan luottaa metsänomistajan harkintakykyyn sekä päätäntävaltaan. Metsänomistajat käyttävät metsiään haluamallaan tavalla ohjeenaan kestävän metsätalouden periaatteet.

Metsien eri käyttömuotoja arvostetaan ja metsänomistajaa kannustavat rahoituskeinot ovat monipuolistuneet. Metsän kestävä hoitoa ja käyttöä pidetään arvokkaana ilmastonmuutoksen ehkäisijänä ja muiden ympäristöpalveluiden tuottajana.

Kansainvälinen metsäpolitiikka tukee perhemetsätaloutta. Kansainväliset sopimukset parantavat perhemetsätalouden asemaa kestävän metsätalouden yksikköinä. Kansainvälisesti tunnustettu sertifiointi todentaa kestävän metsänhoidon toteutumisen.

Metsänomistajuus kannattaa

Metsätalous on kannattavaa elinkeinotoimintaa. Kannattavuuden säilyminen on kestävän perhemetsätalouden edellytys. Metsän tuotteiden kysyntä kasvaa. Metsän tuotteille ja eri puutavaralajeille on kysyntälähtöiset markkinat ja useita ostajia sekä monia käyttötarkoituksia. Puun ja tuotteiden markkinointi perustuu kilpailuttamiseen ja vapailla markkinoilla syntyy kilpailua.

Puukauppa kasvaa ja kotimaisten yksityismetsien puun käyttö lisääntyy, 60 miljoonaan kuutiometriin vuoteen 2020 mennessä. Teollisuus tuottaa entistä arvokkaampia tuotteita. Metsän tuotteiden jalostusarvo kasvaa ja ketjussa syntyvä lisäarvo parantaa metsäomaisuuden tuottoa. Metsänomistajien puunmyyntitulot kasvavat.

Vuonna 2020 käytetään 10 miljoonaa kuutiota lisää haketta metsäenergiaksi. Metsäenergian tehokkaaseen kasvatukseen suuntautuville metsäomistajille on kehitetty metsäenergian tuotannon rahoituslaki.

Budjettivaroja käytetään tulevaisuudessakin sekä puuntuotannon turvaamiseksi että luonto- ja maisema-arvojen säilyttämiseksi. Metsän verotuksella ei heikennetä metsänomistajuuden kannattavuutta.

Metsän tuotantoketjuissa otetaan käyttöön nykyistä kustannustehokkaampia menetelmiä.

Ylivertainen osaaminen tukee metsänomistajuutta

Tutkimuksella ja kehityksellä parannetaan metsäalan kannattavuutta ja kilpailukykyä sekä synnytetään uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Tutkimustoiminnalla parannetaan myös metsänomistamisen kiinnostavuutta ja kannattavuutta.

Puun käyttöä rakentamisessa ja sisutuksessa lisätään. Puurakentamisen ja -sisustamisen koulutus kehittyä, ammattitaito paranee ja arvostus kasvaa. Puun käyttöä myös julkisessa rakentamisessa edistetään. Suomi profiloituu maailmanlaajuisesti puunkäytön ja erityisesti puurakentamisen mallimaana. Puurakentamisesta tulee vahva vientituote sekä asunto- että vapaa-ajan markkinoille. Kansainvälisillä suunnittelukilpailuilla tehdään suomalaista

puuosaamista tunnetuksi. Puu on osa suomalaista kulttuuria ja sen vientihankkeita. Perhemetsätalouden tuottamalle sertifioidulle raaka-aineelle on kysyntää.

Suomalaisen metsänomistajaorganisaation ja muiden metsäalan toimijoiden asiantuntemus on maailman huippua, mikä tuo koko metsäketjulle menestymisen mahdollisuudet.

Suomella on vahva osajan ja asiantuntijan rooli Euroopan unionin metsäpolitiikassa ja unionin hyväksymissä kansainvälisissä ympäristö- ja metsäsopimuksissa. Perhemetsätalous, talousmetsien kestävä hoidon ja käytön periaatteet sekä luotettava sertifiointijärjestelmä ovat esimerkkinä eurooppalaista metsäpolitiikkaa tehtäessä ja kansainvälisiä sopimuksia laadittaessa.

3.3. Energiatalous

Energiaomavaraisuus perustetaan kotimaisuuteen

Suomen energiaomavaraisuutta vahvistetaan tavoitteena mahdollisimman vähäinen riippuvuus öljystä ja kivihielestä. Kestävä ja vastuullinen energiapolitiikka perustetaan kotimaisen uusiutuvan energian hyödyntämiseen.

Maaseudun energiavarantoja ovat metsäenergia, turve, peltoenergia, biokaasu ja –massa, vesi-, tuuli- ja aurinkoenergia sekä jätteiden hyötykäyttö. Näitä hyödynnetään sähkön ja lämmön tuotannossa ja liikenteessä. Yrityksiä ja kotitalouksia kannustetaan energiatehokkuuteen ja energian säästämiseen. Vastuullisella energiapolitiikalla Suomi parantaa uusien yritysten ja työpaikkojen syntymistä maaseudulle.

Uusiutuvan energian käyttöön kannustetaan ja suunnataan tutkimusvaroja

Suomi edistää kotimaisen uusiutuvan energian kilpailukykyä, kysyntää ja käyttöä investointituilla, käyttövelvoitteilla, syöttötariffeilla ja veropolitiikalla. Suurien asutuskeskusten voimalat veloitetaan käyttämään uusiutuvaa energiaa. Hajautettuun lämmön- ja sähköntuotantoon erikoistuvien pienvoimaloiden rakentamista kuntiin ja taajamiin edistetään. Liikenteen päästöjä vähennetään ja biopolttoaineen käyttövelvoitetta nostetaan. Asuntojen rakentamista ohjeistetaan ja tuetaan energiatehokkuuteen sekä suosimaan uusiutuvaan energiaan perustuvia lämmitysratkaisuja. Suomen hallitus huolehtii, että turve luokitellaan uusiutuvaksi energiaksi Euroopan unionin politiikassa. Maa- ja metsätalous nostaa tilojen energiaomavaraisuutta, alentaa energiakustannuksia, toteuttaa energiansäästöohjelmia ja saa niihin verohelpotuksia ja tuotekehitys- ja investointitukia.

Uusiutuvan energian tutkimukseen ja tuotekehitykseen osoitetaan huomattavasti nykyistä enemmän varoja valtion budjetissa ja käytetään Euroopan unionin tutkimusrahoja. Erityisen tärkeää on huolehtia uuden sukupolven biopolttoaineiden tutkimuksesta ja tuotekehityksestä sekä uusien innovaatioiden nopeasta levityksestä käyttöön. Kotieläintalouden biokaasun ja -massan varaan rakentuvia tilojen, kylien ja taajamien energiaratkaisuja kehitetään.

Raaka-aineesta maksetaan tuottajalle

Uusiutuvien energialähteiden raaka-aineita tuottaville maaseutuelinkeinojen harjoittajille luodaan toimivat markkinat ja jakelujärjestelmät. Raaka-aineiden tuottajat verkostoituvat keskenään ja energiaa hyödyntävien yritysten kanssa tehokkaiksi tuotanto- ja jakeluketjuiksi. Energiaraaka-aineiden tuottajat saavat ketjussa täysimääräisen korvauksen raaka-aineesta, sijoitetusta pääomasta ja työstä.

Uusiutuvaa energiaa tuotetaan kestävästi

Kotimainen uusiutuva energia tuotetaan kestäväällä tavalla ympäristöä ja maisemaa kunnioittaen. Suomen hallitus vie eteenpäin politiikkaa, joka edistää kestävä kehityksen toteutumista myös kansainvälisessä uusiutuvan energian tuotannossa. Energian raaka-aine tuotetaan mahdollisimman lähellä kulutusta ja ympäristöä mahdollisimman vähän kuormittavilla menetelmillä. Energiaraaka-aineen tuottamisen on oltava myös eettisesti ja sosiaalisesti kestäväällä pohjalla.

3.4. Monialainen maaseutuyrittäjyys

Yrittäjyyteen kannustetaan

Pienyritystoiminnan arvo työllistäjänä ja uusien työpaikkojen luojana tunnustetaan. Yrittäjyyteen kannustetaan tasavertaisena toimeentulovaihtoehtona palkkatyön rinnalla. Maataloustuotannosta luopuvia valmennetaan monialaiseen yrittäjyyteen maaseudulla. Maaseutuyrittäjyyttä kehitetään yhteistyössä neuvonnan kanssa.

Yrityksen perustamista yksinkertaistetaan. Neuvonta ja erilaiset tukitoimenpiteet ovat saatavilla yhden luukun periaatteella ympäri maata. Suomen hallitus helpottaa ja kannustaa taloudellisesti siirtymistä palkkatyöstä yrittäjyyteen ja yrittäjyydestä palkkatyöhön.

Maaseutuyrittäjien toimialoille kehitetään yritys-konsepteja, jotka helpottavat yrittäjäksi ryhtymistä. Maaseudun kasvuyritysten pääomahuoltoa tuetaan ja vakuuksien saantia helpotetaan julkisella ja yksityisellä riskirahoituksella.

Maaseutuyritysten verkostoitumista ja kasvua tuetaan

Yritysten ja uusien yrittäjien hakeutumista maaseudulle edistetään yhteiskuntapolitiikassa. Vahvistetaan verkostoja, joissa teollisuus- ja palveluyritykset toimivat yhteistyössä monialaisten maaseutuyritysten kanssa kummankin hyödyksi. Maaseudun hyvinvointipalveluiden ja muiden julkisipalveluiden järjestämisessä hyödynnetään maaseutuyritysten osaamista ja kehitetään kilpailuttamiseen sääntöjä, jotka edesauttavat lähipalveluiden tuottamista. Aluerajat ylittävällä markkinointi- ja logistiikkayhteistyöllä ja tietoverkkojen käytöllä parannetaan kilpailukykyä.

Maaseutuyritysten kasvu- ja vientimahdollisuuksia tuetaan elinkeinopolitiikassa. Maaseutuyritykset erikoistuvat kasvu- ja vientiyrityksiksi paikallismarkkinoilla toimivien yritysten ohessa. Suomen ja Euroopan unionin tutkimus- ja tuotekehitysrahoitusta suunnataan lisääntyvästi maaseudun yritysille.

3.5 Sosiaaliturva, jatkuvuus ja hyvä johtaminen

Maaseudun ihmiset ja perheet ansaitsevat sosiaaliturvan, joka edistää hyvää terveyttä ja toimintakykyä sekä terveellistä työ- ja elinympäristöä. Sosiaaliturva tukee sekä menestymistä yrittäjänä että antaa hyvän elämän ja turvaa toimeentulon jatkuvuuden myös yrittäjyydestä luopuville. Maaseudun yrittäjien sosiaaliturvassa on samat etuudet kuin muilla ammattiryhmillä.

Sosiaalipolitiikka takaa maaseudun väen hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta sekä suojaa erilaisten riskien varalta. Tavoitteena on arjen ennustettavuuden ja turvallisuuden lisääminen ja taloudellisesta kehityksestä aiheutuneiden ongelmien lieventäminen. Yrittäjät ja heidän perheensä varautuvat sosiaalisiin ja taloudellisiin riskeihin lakisääteisillä ja vapaaehtoisilla vakuutuksilla ja muilla järjestelyillä.

Kanssakäyminen maaseudun järjestöissä, kylätoimikunnissa ja toimintaryhmissä sekä seurakunnissa tukee yhteisöllisyyttä ja maaseudun ihmisten henkistä, sosiaalista ja ammatillista hyvinvointia. Maaseudun järjestöjen toiminnan rahoitus ja muu tuki varmistetaan. Tiloja ja yrityksiä kannustetaan yhteistyöhön, jolla yksittäiset yrittäjät voivat keventää työtaakkaansa ja vähentää kustannuksia. Maaseudun tukihenkilöverkko säilytetään ja sitä kehitetään ja uudistetaan.

Kattava sosiaaliturva ja lomaoikeudet varmistetaan

Lakisääteisten sosiaaliturvajärjestelmien rahoitus pidetään kestäväällä pohjalla. Valtio vastaa jatkossakin merkittävästä osasta kustannuksia. Etuuksien kattavuutta, tasoa ja toimivuutta parannetaan. Yrittäjien sosiaaliturvaan ei jää aukkoja. Opintososiaaliset etuudet antavat yrittäjille mahdollisuuden elinikäiseen kouluttautumiseen. Työttömyysturva jatkaa toimentuloa myös yrittäjillä, kunnes uusi työ löytyy.

Maaseudun yrittäjät sovittavat tasapainoisesti yhteen työn ja perheen, työajan ja vapaa-ajan. Heille varmistetaan oikeudet riittävään vuosi-, sairaus-, isyys- ja vanhempainlomaan, opinto- ja perhevapaaseen sekä lomitus- ja sijaisapuun. Kotieläinyrittäjien vuosilomapäivien lukumäärää lisätään vastaamaan palkkatyössä toimivien vuosilomaa. Lomituspalvelut toimivat kaikkialla maassa. Lomittajan työnkuva ja palkka houkuttelevat hakeutumaan ammattiin.

Maaseutuelinkeinojen jatkuvuutta edistetään

Nuorille ihmisille viestitään maaseudun elinkeinojen tärkeä merkitys ja mahdollisuus tulevaisuuden elinkeinona. Koulutuspolitiikassa varmistetaan monipuoliset polut pätevyitä ja kehittäviä maaseudun ammatteihin ja yrittäjyyteen.

Maa- ja metsätilojen ja maaseutuyritysten sukupolvenvaihdoksia edistetään veropoliittisilla ja rahoitukseen liittyvillä toimilla tavoitteena niiden toteuttaminen ajallaan ja yritystoiminnan jatkuvuus. Suomen hallitus huolehtii siitä, että nuorten yrittäjien aloitus- ja investointitukiin on tarpeellinen määrä valtion varoja. Maatilojen sukupolvenvaihdosten ja rakenteen

kehittämiseksi on luopumistukijärjestelmä, joka turvaa maataloudesta luopuvien toimeentuloa.

Sosiaali- ja terveystalveluiden saatavuus varmistetaan

Laadukkaat julkisilla varoilla tuotetut sosiaali- ja terveystalvelut on saatavilla koko maassa. Yksityisillä palveluilla täydennetään julkisia palveluja. Maaseudun yrityksiä ja järjestöjä kannustetaan tuottamaan palveluja. Julkisia palveluja kehitetään asiakkaiden tarpeiden mukaan ja yli hallinnollisten rajojen.

Yrittäjien tarvitsemia työterveystalveluja parannetaan, ja ne ovat saatavilla koko maassa joko julkiselta tai yksityiseltä sektorilta. Työterveystalvelun ja kuntoutuksen yhteistyö toimii hyvin ja tukee työhyvinvointia. Yrittäjille luodaan mahdollisuuksia työn ja perheen, työajan ja vapaa-ajan tasapainoiseen yhteensovittamiseen. Omatoimiseen hyvän fyysisen ja henkisen kunnon ylläpitämiseen kannustetaan. Näitä asioita painotetaan yrittäjien sosiaaliturvan kehittämisessä.

Lasten perustalvelut, päivähoito ja kerhotoiminta ovat monipuolisia. Haja-asutusalueille sopivien koti- ja hoivatalvelujen tarjontaa lisätään.

Johtamistalvoja parannetaan ja työllistämiskynnystä alennetaan

Maatilojen, metsätilojen ja maaseutuyritysten houkuttelevuutta työpaikkoina vahvistetaan ja ylläpidetään hyvällä johtamisella. Työntekijöistä pidetään hyvää huolta. Yrittäjien jaksamista ja johtamistalvoja edistetään osana yhteiskunnan työhyvinvointi- ja yrittäjyysohjelmia. Yrittäjien oma jaksaminen vahvistuu, kun yrityksen ja oman elämän hallinta paranee. Maaseudun yrittäjille suunnattuja johtamisvalmennusohjelmia toteutetaan yhteistyössä neuvonnan kanssa. Ohjelmien rahoituksessa hyödynnetään myös Euroopan unionin rahoitusta.

Maaseutuelinkeinojen työvoimapulan ja yrittäjien jaksamisen helpottamiseksi alennetaan kynnystä ottaa ulkopuolisia työntekijöitä.

3.6. Vuoropuhelu ja kumppanuus yhteiskunnassa

Maanviljelijät, metsänomistajat ja maaseutuyrittäjät toimivat aktiivisesti seudullisten ja alueellisten yhteenliittymien rakentamiseksi, jotta maaseutuelinkeinojen asemaa kuntien, seutukuntien ja maakuntien elinkeinopolitiikassa voidaan vahvistaa. Kuntien, seutukuntien, maakuntien liittojen, TE-keskusten, ympäristökeskusten ja tiehallinnon maankäyttöä ja ympäristöasioita koskevissa ratkaisuissa varmistetaan, että maanomistajien oikeusturva toteutuu. Maankäyttö yhdyskuntien rakentamiseen ja suojelutarkoituksiin korvataan maanomistajille.

Puolueiden vaaliohjelmiin ja hallitusohjelmiin kirjataan maaseutuelinkeinojen tarpeet. Suomen hallituspolitiikkaan vaikutetaan, jotta maaseudun mahdollisuuksien hyödyntäminen ja maaseudun ihmisten hyvinvointi saadaan politiikan painopisteeksi. Hallituksen politiikan seurausvaikutuksia maaseutualueille seurataan aktiivisesti.

Elinkeinojen verotus tukee maa- ja metsätalouden ja maaseutuyrittäjyyden kannattavuutta. Verotuksen muuttumista ja sen maaseutuvaikutuksia ennakoidaan aktiivisesti.

Elinkeinojen ajankohtaiset osaamistarpeet välittyvät opetusalan viranomaisille. Koulutusjärjestelmää tuetaan tuottamaan elinkeinojen tarvitsemaa työvoimaa. Maaseudun väestökatoalueita kannustetaan synnyttämään aktiivista ja toimeentulon takaavaa elinkeinotoimintaa ja erityisesti alueiden luontaisten voimavarojen hyödyntämistä. Ihmisille järjestetään töitä, jotka he voivat tehdä asuinpaikkakunnallaan. Maaseudun elinkeinotoiminnan perustan, hyvänkuntoisen liikenneverkon kunnosta huolehditaan.

Hallinto valvoo maaseutuelinkeinoja ja niiden saamia tukia huolellisesti. Tarkka valvonta edistää elinkeinojen toiminnan läpinäkyvyyttä ja lisää luottamusta verovarojen oikeaan käyttöön. Elinkeinojen ja tukien valvonta pitää kuitenkin toteuttaa siten, että yrittäjien oikeusturvasta huolehditaan ja yrittäjillä on käytössään selkeä ja toimiva valitusjärjestelmä.

Maaseudun yrittäjät toimivat aktiivisessa yhteistyössä toimintaryhmien ja maaseudun kehittämisverkostojen kanssa. Kylistä, maisemasta ja asumisen palveluista pidetään yhdessä huolta.

3.7. Kestävä kehitys, ilmastonmuutos ja puhdas ympäristö

Maaseutu johtaa ympäristöstä, vesiensuojelusta ja ilmastonmuutoksesta käytävää keskustelua. Maaseudun elinkeinot kulkevat eturintamassa kestävä kehityksen edistämiseksi ja ilmastonmuutoksen hillinnässä. Ilmastonmuutoksen edut ja haitat maa- ja metsätaloudelle ja eri alueille ennakoidaan ja niihin varaudutaan ajoissa.

Kotimaisen maataloustuotannon, hyvin hoidettujen metsien ja kotimaisen uusiutuvan energian käytön myönteiset vaikutukset ilmastonmuutoksen haittojen ehkäisemisessä viestitään päättäjille ja suurelle yleisölle. Suomen hallitus huolehtii siitä, että sitoutumisessa Euroopan unionin päätöstavoitteisiin otetaan huomioon elinkeinorakenne ja harvaan asutun maan erityispiirteet.

Maaseudun elinkeinojen tuotantotoimintaa kehitetään jatkuvasti tavoitteena vesistöjen säilyminen puhtaana. Elinkeinoille etsitään aktiivisesti uusia keinoja päästöongelmien ratkaisemiseksi ja kasvihuonekaasujen sitomiseksi. Maa- ja metsätalouden ympäristötoimien vaikutusten arvioinnissa hyväksytään toimien pitkävaikutteisuus. Elinkeinoille etsitään myös välineitä ja keinoja sopeutua ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Yritykset tekevät kiinteästi yhteistyötä tutkimuksen, neuvonnan ja hallinnon kanssa. Suomen hallitus kannustaa kehityshankkeita riittävällä rahoituksella.

Yritykset osaavat markkinoida eettisesti ja ekologisesti vastuullisen toimintatapansa kuluttajille. Ympäristöä säästäville tuotantomenetelmille ja toiminnoille luodaan kysyntää ja markkinoilta saadaan kustannukset kattava hinta.

Metsien ja muun ympäristön suojelussa suositaan vapaaehtoisia toimia. Luonnonarvo- ja virkistysaluekauppoja edistetään. Maisemapalveluiden tuottamisesta ja maiseman vuokraamisesta aletaan maksaa maanomistajille korvausta. Suomen hallitus varaa tähän riittävän rahoituksen. Ympäristönhoitoon syntyy kannattavaa yrittäjyyttä maaseudun ammattilaisille.